

Tisdagen den 5 april

Kl. 15.00

*Meddelande om
interpellations svar**Om säkerställande av
Kymlingeområdet i
Sundbyberg som
grönområde*

1 § Justerades protokollen för den 18, 21, 22, 23, 24 och 25 mars.

2 § Upplästes följande inkomna skrivelse:

Till riksdagen

Med anledning av hovrättens dom mot mig avsäger jag mig härmed uppdraget som ledamot av Sveriges riksdag.

Arvika den 5 april 1988

Karl Erik Eriksson

Avsägelsen godkändes av kammaren.

3 § Talmannen meddelade att till kammaren inkommit läkarintyg för *Lennart Blom*, som var sjukskriven ytterligare under tiden den 5 april – den 10 juni.

Erforderlig ledighet beviljades.

Talmannen anmälde att *Göran Åstrand* (m) fr. o. m. den 5 april skulle tjänstgöra som ersättare för *Lennart Blom*.

4 § **Meddelande om svar på interpellation 1987/88:214**

Anf. 1 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Anne Wibbles interpellation om det ekonomiska läget kommer på grund av tidsbrist orsakad av utlandsresor inte att kunna besvaras inom föreskriven tid. Enligt överenskommelse med interpellanten kommer den att besvaras fredagen den 22 april.

5 § **Svar på interpellation 1987/88:198 om säkerställande av Kymlingeområdet i Sundbyberg som grönområde**

Anf. 2 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Pär Granstedt har frågat bostadsministern om regeringen är beredd att medverka till att Kymlingeområdet, som är en del av Järvafältet

och som ägs av staten, kan säkerställas för framtiden som grönområde genom att staten säljer området till Sundbybergs kommun för ett pris som inte förutsätter exploatering och som innehåller en klausul om att området inte skall bebyggas i framtiden. Interpellationen har överlämnats till mig för besvarande.

Som Pär Granstedt säkert känner till är det kommunerna som anger riktlinjer för markanvändning. Det är därför olämpligt att staten försöker avtala om särskilda villkor för markanvändning i samband med försäljning av statlig fast egendom. Detta gäller naturligtvis också i det fall ett avtal skulle komma att aktualiseras med Sundbybergs kommun om överlåtelse av Kymlingeområdet.

Anf. 3 PÄR GRANSTEDT (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret på min interpellation. Bakgrunden till att jag ställt denna interpellation är vikten av att värna om de fina grönområden som vi har i Stockholmsområdet. Jag skulle vilja påstå att Stockholmsområdet är unikt bland världens storstäder genom den goda tillgång som vi här har på fina grönområden och rekreationsområden, ofta ganska centralt inom regionen. Samtidigt är dessa områden utsatta för ett betydande hot, i synnerhet under en så kraftig tillväxtperiod som den som Stockholms län för närvarande befinner sig i. Det är mycket stor risk för att grönområdena då kommer att byggas igen.

Det är många olika områden som berörs av detta hot. Bl. a. har Kymlinge varit aktuellt, och det finns färdiga planer som visar hur Kymlingeområdet skulle kunna bebyggas. Detta område spelar en mycket stor roll som rekreationsområde för boende både i Sundbyberg och i Solna. För närvarande verkar en majoritet av politikerna i Sundbyberg ha lagt utbyggnadsplanerna på hyllan, men det vore mycket angeläget att ett sådant område som Kymlinge kunde säkerställas för rekreation och friluftsliv också på lång sikt.

Det finns dock en hake, nämligen att marken ägs av staten. Detta innebär för det första att staten har stora möjligheter att planera detta område för bebyggelse, vilket kan vara ett orosmoment. Dessutom är det på det viset att man i samband med att man diskuterat en överlåtelse av marken från staten till Sundbybergs kommun, så att den skall kunna användas för olika ändamål, har förutsatt en exploatering vid prissättningen. Statens utgångspunkt har alltså varit att sälja marken för exploatering och att få betalt för marken som för exploateringsmark.

Om man nu i stället vill se till att Kymlinge bevaras för all framtid, eller åtminstone för överblickbar framtid, som grönområde och fritidsområde, så förutsätter detta naturligtvis att prissättningen blir därefter. Det var egentligen det som var bakgrunden till min interpellation.

Är staten beredd att medverka till att den här marken ställs till Sundbybergs kommuns förfogande genom en försäljning eller genom andra tänkbara lösningar, och att detta sker på en prisnivå som gör att man inte behöver exploatera området för att finansiera det hela?

I sitt svar har finansministern i huvudsak tagit fasta på en tanke som jag framförde i min interpellation, nämligen att villkoret för att staten skulle överlåta den här marken för ett relativt lågt pris borde vara en utfästelse från kommunens sida att inte exploatera marken.

Jag kan förstå att staten inte är beredd att sälja detta område som vanlig skogsmark om kommunen sedan i alla fall bebygger det. Det handlar alltså inte om att staten skulle ta över kommunens planmonopol utan mer om att man så att säga skall bereda vägen för en prissättning som gör det möjligt att behålla den här marken som grönområde för all framtid.

Jag tycker att finansministern har frångått huvudfrågan på litet formella grunder genom att hänvisa till kommunens ansvar att planera markanvändningen. Detta ansvar har jag inte ifrågasatt. Huvudfrågan i min interpellation är denna: Är staten beredd att överlåta marken till Sundbybergs kommun till ett pris som gör det möjligt att bevara området fritt från bebyggelse i framtiden, eller är staten beredd att på annat sätt ställa marken till förfogande för friluftssändamål, så att man kan vara säker på att den inte bebyggs?

Den delen av min fråga tycker jag inte har kommenterats i svaret. Jag hoppas att finansministern återkommer och kommenterar frågan om staten på det här sättet är beredd att medverka till att Kymlingeområdet skall kunna bevaras som friluftsområde och skogsområde också i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 1987/88:201 om mordet på Olof Palme

Anf. 4 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Jörn Svensson har frågat mig

1. av vilket skäl statsminister Olof Palmes arbetsrum städades innan någon polisundersökning ägt rum,
2. hur man förfor med de handlingar som avlägsnades från rummet och var dessa numera finns förvarade.

Jörn Svensson har fått förtroendet att representera sitt parti i den parlamentariska kommission som regeringen tillkallat med anledning av mordet på statsminister Olof Palme.

Kommissionens arbete beräknas vara avslutat under april månad 1988.

Det har såvitt jag förstått inte funnits några hinder för kommissionen att själv eller med hjälp av juristkommissionen behandla de två frågor som Jörn Svensson ställt.

Det förvånar mig därför att just Jörn Svensson nu ställer de här frågorna i kammaren.

Den genomgång, utrymning och städning av statsminister Olof Palmes tjänsterum som personal från regeringskansliet gjorde veckan efter mordet utfördes samtidigt med att olika poliser nästan dagligen besökte rummen. Ett visst begränsat material togs i samband med detta om hand av polisen. Polispersonal gjorde också viss teknisk undersökning. Städningen utfördes i samförstånd med polisen.

Den nye statsministern tog inte statsministerrummen i anspråk förrän riksdagen godkänt förslaget om ny statsminister eller först tolv dagar efter mordet.

När det gäller statsminister Olof Palmes efterlämnade handlingar kan jag nämna att regeringen redan i mars 1986 tillsatte en arbetsgrupp som skall ta sig an arbetet med dessa handlingar. Gruppen har till uppgift att främst för forskningsändamål och tillsammans med arkivarisk expertis gå igenom och föra samman handlingar om Olof Palmes verksamhet som statsminister. Därvid skall gruppen lämna statsrådsberedningen förslag i fråga om gallring och arkivering av materialet. Gruppens arbete skall vara slutfört före juni månads utgång i år.

Anf. 5 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Om Anna-Greta Leijon hade känt till de praktiska och konkreta villkor under vilka Edenmankommissionen arbetar kanske hon inte skulle ha varit så förvånad över att jag ställde dessa frågor. Som jag ser det finns det fyra olika skäl till det.

För det första: Det är helt omöjligt för kommissionen, med den tid som står till förfogande, att gå igenom alla intressanta detaljer som kan finnas i förundersökningsmaterialet. Det är en alldeles orimlig uppgift. I huvudsak kommer kommissionen att arbeta med de övergripande frågeställningarna, med vissa undantag där man gör fördjupningar.

För det andra: Juristkommissionens förhörsmaterial omfattar 3 000–4 000 sidor. Efter det att vi hade hört Sten Wickbom, som ju var justitieminister vid tidpunkten för Palmemordet, var det inte möjligt, åtminstone inte för mig, att hävda att man hade gått igenom detta material så noggrant att dessa ting hade kommit till min kännedom.

För det tredje: Förra överåklagaren Claes Zeime, som är en intressant nyckelperson just i den här frågan, har inte velat ställa upp på förhör i kommissionen. Vi har alltså inte haft tillfälle att höra hans uppfattningar direkt. Han anser sig på olika grunder vara åsidosatt och en smula misshandlad, vilket man inom parentes sagt möjligen kan ha en viss förståelse för.

För det fjärde: Jag tycker att det inte skadar om det blir ett offentligt svar när det gäller den här typen av oklarheter. Det är inte min avsikt att pressa den nuvarande justitieministern utan bara att skapa klarhet kring en viktig utredningsdetalj. Det finns ju många ting i den här utredningen som människorna har ställt frågor om, och ju fler av dessa frågor vi kan ventilerat öppet, desto bättre är det.

Låt mig sedan övergå till själva sakfrågan.

Zeime har vid förhör inför juristkommissionen uttryckt den uppfattningen att arbetsrummet ur förundersökningssynvinkel omedelbart borde ha plomberats. Om detta inte skedde genom polisens försorg gör man den reflexionen att det borde ha funnits en säkerhetsansvarig inom regeringskansliet som hade kunnat tillse att så skedde. Jag vill därför fråga Anna-Greta Leijon om Claes Zeime har rätt i att det inte skedde någon sådan här plombering i väntan på polisens ankomst.

Den andra uppgift som Zeime lämnar är att arbetsrummet delvis var städat när polisen kom dit. Jag vill gärna ha ett besked om huruvida det härvidlag är fråga om en missuppfattning från Zeimes sida – han var ju inte där personligen – eller om han har rätt i sin uppgift.

Min tredje klarläggande fråga skulle vara: Om material har tagits om hand och avlägsnats från rummet i olika sammanhang, kan man då förlita sig på att det materialet kommer att finnas tillgängligt, därest det skulle visa sig intressant ur förundersökningssynvinkel?

Anf. 6 Justitieminister ANNA-GRETA LEIJON:

Herr talman! Som svar på frågorna vill jag konstatera: Regeringen har tillsatt dels en juristkommission, dels en särskild parlamentarisk kommission för att se på förhållandena kring den utredning som skedde efter mordet på Olof Palme, och jag kan inte finna annat än att detta är frågor av det slag som Jörn Svensson – om han anser att frågorna är mycket viktiga – bör ta upp i sammanhanget. Det ankommer inte på mig att göra utredningar av det här slaget.

Självfallet var det viktigt att det inte skedde något som kunde försvåra polisens arbete, och såvitt jag förstår har inte heller något sådant inträffat.

Anf. 7 JÖRN SVENSSON (vpk):

Herr talman! Jag har just ägnat några minuter åt att försöka förklara att ingen kommission i detalj kan gå in i förundersökningsmaterialets alla enskilda delar och aspekter. Det har inte juristkommissionen gjort, och det kan inte Edenmankommissionen göra.

Nu är den här detaljen av ett visst intresse. Eftersom den uppenbarligen har så att säga figurerat i den interna debatt mellan åklagare och polis som utspelade sig under ett skede av utredningen, kunde det ha ett visst intresse att fråga en person som känner till förhållandena i regeringskansliet hur det förhöll sig därvidlag. Enligt förundersökningsledaren hade ju en sådan här plombering uppenbarligen varit lämplig i väntan på polisen.

Får jag ställa ännu en förtydligande fråga: Kan jag tolka Anna-Greta Leijons svar så, att det material som tagits från Olof Palmes förra tjänsterum i full utsträckning finns bevarat inom regeringskansliet och alltså är tillgängligt om det eventuellt visas intresse från förundersökningsledarnas sida?

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 1987/88:205 om löntagarfondernas betydelse för näringslivet i Norrlandslän

Anf. 8 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Erik Holmkvist har ställt följande frågor till industriministern:

1. På vilka sätt har utvecklingen i Norrlandslän gynnats av löntagarfondernas verksamhet?
2. Hur många arbetstillfällen beräknar statsrådet att löntagarfonderna skapat i Norrlandslän med de 570–600 milj. kr. som företagen i de fyra norra länen totalt betalt i vinstdelningsskatt och löntagarfondsavgifter?
3. Hur vill statsrådet beskriva Norrlandslänens nytta av löntagarfonderna under åren som kommer?

Prot. 1987/88:93
5 april 1988

*Om löntagarfondernas
betydelse för
näringslivet i
Norrlandslänen*

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara interpellationen.

Det är min fasta övertygelse att införandet av löntagarfonderna tillsammans med en rad andra vidtagna åtgärder haft stor betydelse för den svenska ekonomins återhämtning under 1980-talet.

I proposition 1983/84:50 om löntagarfonder uttalades i fråga om löntagarfondstyrelsernas regionala anknytning att styrelserna, i syfte att sprida inflytandet, borde ges en decentraliserad förvaltning. Styrelsernas regionala inriktning skulle därvid komma till uttryck i rekryteringen av styrelseledamöter. Varje löntagarfondstyrelse skulle genom sin personsammansättning ges en klar förankring i en geografiskt sammanhållen region. Ledamöterna borde också genom bosättning eller på annat sätt ha en anknytning till regionen.

Men fondstyrelserna skulle inte tilldelas ett regionalpolitiskt ansvar eller ha något krav på sig att begränsa sina kapitalplaceringar till den egna regionen. Syftet var alltså inte att någon del av landet före övriga delar formellt skulle ges ett företräde när det gäller styrelsernas placeringar av medel.

Däremot finns det inget som hindrar att ledamöternas regionala förankring och kännedom om regionens speciella villkor avspeglar sig i de olika styrelsernas placeringar. Så har också skett. Jag kan t. ex. nämna att Nordfonden i sin senaste årsberättelse redovisar en rad regionala engagemang. Riksdagen kommer senare i vår att få en redogörelse för bl. a. löntagarfondstyrelsernas verksamhet under år 1987.

Införandet av löntagarfonderna är endast en bland flera andra åtgärder som regeringen vidtagit för att få Sveriges ekonomi på fötter igen. Denna åtgärd har tillsammans med andra bidragit till en dämpad lönekostnadsutveckling samtidigt som näringslivet försetts med riskvilligt kapital. Dessa åtgärder har kommit *hela* näringslivet till godo. Men att peka ut några speciella effekter för en viss region är av ovannämnda skäl inte meningsfullt.

Erik Holmkvists påstående att vinstdelningsskatten i huvudsak tagits ut från de små och medelstora företagen är för övrigt inte korrekt. För inkomståret 1986 betalade dessa företag knappt 35 % av den totala vinstdelningsskatten.

Med detta anser jag att Erik Holmkvists frågor är besvarade.

Anf. 9 ERIK HOLMKVIST (m):

Herr talman! Tack för svaret på min interpellation! Skall jag, herr statsråd, tolka det faktum att interpellationssvaret inte lämnats i tid till mig och att jag fått det först efter påstötning som brist på respekt för riksdagen? Interpellationssvaret kom mig till handa, som jag nyss nämnde, först efter påstötning, och då var det bara fyra timmar kvar till den här debattens början. Om jag inte hade efterlyst svaret, hade jag förmodligen inte fått det. Vad var skälet till denna nonchalans?

I sitt svar säger statsrådet Johansson att löntagarfonderna för Norrlandslänen har "en rad regionala engagemang". I årsredovisningen står att läsa att av fondens ca 60 engagemang finns två större, MoDo och SCA, och tvenne mindre, Malmfältens Finans och Balticgruppen i Umeå. Statsrådets svar

stämmer alltså inte helt – det finns inte en rad engagemang. Anser statsrådet Johansson att fonderna även i fortsättningen skall hämta pengar i Norrland som sedan skall användas till aktieinköp i de stora börsföretagen, i huvudsak utanför Norrland?

Ca 95 % av fondskatterna går till inköp av aktier från tidigare aktieägare. Något egentligt riskkapitaltillskott är det inte fråga om.

Statsrådet säger i sitt svar att det inte är korrekt att fondskatterna i huvudsak tagits ut från de små företagen. Men visst är det korrekt, för i Norrland har vi i huvudsak små företag.

Bland alla argument som LO och den socialdemokratiska regeringen försökte uppståda i sitt försvar för fonderna återkom främst följande: Fonderna skulle förbättra riskkapitalförsörjningen till näringslivet, stödja den solidariska lönepolitiken, dämpa kostnadsutvecklingen, leda till en jämnare förmögenhetsfördelning, leda till tryggare pensioner och stärka löntagarinflytandet.

Alla dessa argument och motiv har visat sig ohållbara. Näringslivets försörjning med riskvilligt kapital har ordnats utan några kollektiva löntagarfonder. De icke-socialistiska regeringarna införde under sin tid olika stimulansåtgärder som fick den svenska börsen att fungera som en effektiv marknad för riskvilligt kapital. Företagens nyemissioner, dvs. deras tillskott av riskvilligt kapital, hade därigenom kraftigt ökat före fondernas införande.

Kapitalbildningen i vårt land har naturligtvis inte heller förbättrats genom införandet av löntagarfonder. Fonderna byggs ju upp med vinstmedel från företagen, vinster som annars skulle ha använts till investeringar och framtidssatsningar. Effekten av fonderna har blivit den rakt motsatta, nämligen att näringslivet undandragits riskvilligt kapital, som skulle ha använts i expansion och utveckling.

Talet om att löntagarfonderna skulle stödja den solidariska lönepolitiken och bidra till löneåterhållsamhet har också visat sig ohållbart. Lönekostnadsutvecklingen i vårt land har de senaste åren hela tiden legat långt över våra konkurrentländers – det är sanningen.

Att besked när det gäller mina frågor helt uteblivit i statsrådets interpellationssvar tolkar jag så, att frågorna varit svåra att besvara. Är det på det sättet, herr statsråd, att det inte varit möjligt att ge *positiva* svar på mina frågor? Statsrådet har varit vänlig att i interpellationssvaret upprepa mina frågor, men han har inte besvarat en enda av dem.

1. På vilka sätt har utvecklingen i Norrlandslänen gynnats av löntagarfondernas verksamhet?

Norrlandslänen har inte gynnats utan i stället missgynnats.

2. Hur många arbetstillfällen beräknar statsrådet att löntagarfonderna skapat i Norrlandslänen med dessa 570–600 milj. kr.?

Löntagarfonderna har inte skapat några arbetstillfällen med de 600 milj. kr. som man dränerat från de norrländska företagen.

3. Hur vill statsrådet beskriva Norrlandslänens nytta av löntagarfonderna under åren som kommer?

Då får inte de norrländska företagen eller länen i stort någon nytta av löntagarfonderna. Länen kommer att fungera som hitintills – såsom socialdemokraternas och löntagarfondernas mjölkko. Investeringar uteblir, jobben

ökar inte i antal, expansionen uteblir.

Är det därför att svaren på mina frågor blir dessa som herr statsrådet inte vill eller inte har kunnat besvara frågorna?

Anf. 10 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Jag uppskattar naturligtvis Erik Holmkvists intresse för frågan om vilken nytta löntagarfonderna kommer att ha för Norrlandslänan under kommande år. Vi tror att de kommer att vara till nytta också under de kommande åren, och vi vill att löntagarfonderna skall finnas kvar. Men att skilja ut en liten del av allt som här hänt i den svenska ekonomin under senare år är kanske inte vare sig särskilt lätt eller särskilt meningsfullt.

Jag kan säga att vi förlorade ett visst antal hundra tusen jobb under de borgerliga regeringsåren och att så och så många av dessa förluster drabbade Norrland, men jag kan inte peka på någon specifik åtgärd som de borgerliga regeringarna då vidtog och som gav en speciell effekt. Det är på samma sätt i detta fall – jag kan inte nu peka på löntagarfondernas andel av den sysselsättningsökning som har förekommit i Norrland resp. i Sverige som helhet. Det kan vara intressant att försöka göra sådana uppskattningar, men jag tror inte att man kan träffa alldeles rätt och få ett specifikt svar som vi skulle kunna enas om. Men vi kanske skulle kunna enas om. Erik Holmkvist, att löntagarfonderna har varit i verksamhet under en period då vi haft en mycket gynnsam sysselsättningstillväxt i Norrland, i Nordfondens område så att säga, och att vi inte hade några löntagarfonder då sysselsättningsutvecklingen var riktigt dålig i Norrland. Jag kan inte specifikt peka ut hur mycket löntagarfonderna har betytt för den utvecklingen, men situationen som jag har beskrivit den är väl ganska omöjlig att bestrida, Erik Holmkvist.

Erik Holmkvist säger att Norrlandslänan har missgynnats vid placeringen av medel. Det finns inget som helst belägg för att det skulle vara på det sättet. Vi ser löntagarfondernas tillgång på medel för placering som något som gynnar hela landet. Nordfonden har, kan man säga, genom sin regionala anknytning och sitt intresse för Norrlandslänan ett specifikt intresse för att tillvarata Norrlands möjligheter och industriella engagemang. Det är inte så som Erik Holmkvist säger, nämligen att det i Nordfondens senaste årsberättelse skulle vara en redovisning av engagemang bara i ett par bolag, utan där finns också redovisning för ett par nya engagemang under 1987.

Jag får förstås beklaga, Erik Holmkvist, att interpellationssvaret inte har anlant i tid. Jag kan bara skylla på påskén. Det är ingen ursäkt. Jag beklagar detta, och jag är tacksam över att vi kunde ha den här interpellationsdebatten i alla fall.

Erik Holmkvist försöker beskriva situationen så, att arbetstillfällena inte ökar och att investeringar uteblir. Sådan är inte situationen i Norrlandslänan just nu. Då är det litet konstigt att försöka leda i bevis att det som inte har inträffat skulle bero på löntagarfonderna. De spelar en viktig roll och har stora engagemang i sådana företag som är specifikt knutna till Norrland, t. ex. MoDo och SCA. Jag menar att näringslivets försörjning med kapital kommer att spela en viktig roll framöver också.

Nu kan man möjligen säga som Erik Holmkvist gör, nämligen att med den utveckling som har varit i ekonomin under senare år har kapitalförsörjningen

underlättats även vid sidan av löntagarfonderna. Det är rätt. Det beror på att vi har fått i gång den svenska ekonomin så, att intresset för att placera pengar i svensk industri har ökat. Detta förhållande återspeglas i börskurser lika väl som i privatpersoners intresse för att placera i aktier, och vi kan möjligen säga att löntagarfonderna inte i den utsträckning som man kanske trodde tidigare har behövt bära bördan av att vara en kanal för riskplaceringar till företagsamheten. Vi skall väl i så fall inte beklaga att vi har fått andra medel som också har hjälpt till att stötta upp den svenska ekonomin och riskkapitalförsörjningen till industrin.

Anf. 11 ERIK HOLMKVIST (m):

Herr talman! Jag accepterar ursäkten angående interpellationssvaret. Det bör naturligtvis inte se ut på detta sätt, det är vi båda överens om.

Jag tycker mig kunna höra på statsrådet Johanssons svar att fonderna på sätt och vis har blivit en missräkning. Det är så mycket annat som har påverkat, och påverkat mer än vad fonderna har gjort. Detta tolkar jag som att fonderna är ett misslyckande, även sett med socialdemokratiska ögon. Det vore egendomligt om de inte vore det.

Statsrådet Johansson säger att det inte går att besvara frågan om antalet jobb, men faktum är att det gör det. Det går faktiskt att svara på hur många jobb som fonderna har skapat i Norrlandslänen. Det är bara att titta i den senaste årsberättelsen. Man har inte lyckats utan misslyckats. Med de 600 milj. kr. som fonderna i Norrlandslänen har tagit in har man inte skapat några jobb i Norrlandslänen. Man har köpt aktier av tidigare aktieägare och höjt börskurserna, så löntagarfonderna är spekulanter på börsen. De handlar i aktier. Man kan alltså mycket väl konstatera att det inte blev några jobb i Norrlandslänen.

Statsrådet säger också att Norrlandslänen inte har missgynnats, men faktum är att de har missgynnats.

Statsrådet Johansson säger vidare att den uteblivna expansionen inte beror på att löntagarfonderna har kommit till. Jag vill alldeles bestämt hävda att om ett företag får behålla en större del av sina vinster, bl. a. i form av lägre skatter, som det ju här är fråga om, så ökar man på det egna kapitalet. Man är villigare att satsa offensivt, man är villigare att expandera, man är villigare att investera, man är villigare att anställa fler människor och man är villigare att gå ut på marknaderna, vilket kostar pengar. En sådan positiv utveckling har löntagarfonderna effektivt varit med om att förhindra.

Norrlandslänenens företag och deras anställda behöver varje krona som kommer in i företagen till expansion och utveckling. Löntagarfonderna dränerar Norrlandslänen på vinstmedel.

Anf. 12 Statsrådet BENGT K Å JOHANSSON:

Herr talman! Erik Holmkvist säger att löntagarfonderna bara köper aktier och att de är spekulanter på börsen. Därav skulle följa att det inte skapas några jobb. Det är en intressant tolkning Erik Holmkvist gör, att detta att någon övertar aktier inte skulle kunna leda till att jobb skapas – uppenbarligen inte ens vid nyemissioner, vilka ju ändå är tänkta att vara ett sätt att skapa

en ökad kapitalbas och nya jobb. – Det var det ena.

Det andra är att Erik Holmkvist då glömmer att de pengar som löntagarfonderna disponerar för aktieköp ju finns tillgängliga för nya insatser i nya industrier och där kan skapa nya jobb. Jag säger inte att de alltid gör det, men genom att löntagarfonderna vill satsa både i nya och i existerande företag så är löntagarfonderna med om att skapa jobb också i Norrland.

Vidare säger Erik Holmkvist att hade företagen fått behålla mer av sina pengar så hade de kunnat skapa flera jobb. Jag får, med anknytning till en aktuell situation i Härnösands kommun, säga att uppenbarligen också motsatsen kan gälla: har man för mycket pengar så kan det leda till att jobb riskeras. Men det där känner ju Erik Holmkvist ganska väl till.

Slutligen vill jag säga att om Erik Holmkvist, med sitt intresse i denna fråga, är angelägen om att löntagarfonderna i framtiden skall spela en aktiv roll när det gäller att skapa jobb, är jag den första att hälsa Erik Holmkvist välkommen.

Anf. 13 ERIK HOLMKVIST (m):

Herr talman! Genom att man på börsen köper aktier i de stora börsföretagen menar statsrådet att utveckling och sysselsättning i Norrlandslänen stimuleras. Mina frågor skall ses mot den bakgrunden. Företag och anställda i Norrlandslänen har hittills genom skatter erlagt 600 milj. kr. till löntagarfonderna. Jag hävdar bestämt att detta faktum inte har skapat några nya jobb i Norrlandslänen.

Eftersom löntagarfonderna nu existerar, vill jag med denna interpellation peka på vad vi hela tiden hävdat – redan innan fonderna bildades – nämligen att dessa fonder kommer att innebära en negativ utveckling för Norrlandslänen. Det är redan ett faktum att fonderna har inneburit en negativ utveckling.

Statsrådet nämner att han skulle välkomna en anslutning från min sida till löntagarfondssystemets möjligheter att engageras i företagens utveckling. Nordfonden har gått ut med frågor till ca 2 000 företag. Den har därvid ställt riskkapital till förfogande för företag som varit villiga att låta löntagarfonderna komma in i sin verksamhet genom aktieplaneringar. Nästan alla dessa 2 000 företag svarade nej. Företagen vill inte vara med om att ha löntagarfonderna som affärspartner. Detta anser jag vara det mest anmärkningsvärda och avslöjande när det gäller fonderna och Norrlandsföretagen.

Norrlandsföretagen behöver mycket pengar liksom alla andra företag – men säger nej till löntagarfonderna. Detta har inte bara med ekonomiska faktorer att göra, utan det har mera att göra med känslomässiga och ideologiska faktorer.

Löntagarfonderna är och förblir en black om foten för svenskt näringsliv, för svensk utveckling och allra mest för företagsamheten och dess utveckling i Norrlandslänen. Den dag vi kan säga att det är stopp för fondernas utveckling och kan dra ett streck över dem, är jag övertygad om att man inom det norrländska näringslivet – inte bara där, men framför allt där – kommer att dra en lättnadens suck. Det norrländska näringslivet måste varje år avstå 200 till 300 milj. kr., som Norrland sedan inte får någon egentlig nytta av.

Löntagarfonderna är och förblir ett ont.

Anf. 14 Statsrådet BENGTT K Å JOHANSSON:

Herr talman! I enbart två företag i Norrland har löntagarfonderna tillsammans ett innehav av 650 milj. kr. i aktier. Alltså kan det inte vara så att Norrlandsföretagen har undandragits summor av den storleksordningen, när man samtidigt enbart i två företag har ett innehav på 650 milj. kr.

Jag tycker också att det är intressant med de 2 200 företagen, Erik Holmkvist. Jag tror att ganska många av dessa företagare behöver en ökning av sitt riskkapital och skulle tycka att löntagarfondernas pengar är lika goda som några andra. Men dessa företag har kanske dragit slutsatsen av den hetskampanj som har bedrivits mot företag som har varit engagerade i löntagarfonder, att löntagarfonder är något som de kan skadas av. Bördan för att ett ökat engagemang i riskkapital inte kommer till stånd faller då inte på löntagarfonderna utan på dem som bedriver denna hetskampanj, Erik Holmkvist. Att detta sker är mycket olyckligt.

Jag vill slutligen påminna Erik Holmkvist om att det inte fanns några löntagarfonder när det gick som sämst för svensk ekonomi. Det fördes en ganska allmän och bred politisk debatt, där t. o. m. företrädare för Erik Holmkvists eget parti någon gång medverkade, och slutsatsen drogs att det behövdes ökade möjligheter till riskkapitalförsörjning i den svenska ekonomin. Nu är det en helt annan situation, dvs. det sker en tillförsel av riskkapital som är både bred och rik. Det kan möjligen sägas att löntagarfonderna har medverkat till att situationen för svensk industri nu är gynnsammare, men det måste vara ganska svårt att bevisa att de har skadat svenskt näringsliv, som Erik Holmkvist fåfängt försöker göra.

Talmannen anmälde att Erik Holmkvist anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Meddelande om svar på interpellation 1987/88:220

Anf. 15 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag vill anmäla att Hans Daus interpellation om Tjernobylyckans effekter för fiskevården inte kan besvaras inom föreskriven tid på grund av arbetsbelastning. Jag avser att besvara interpellationen den 25 april.

9 § Svar på interpellation 1987/88:194 om importen av utrotningshotade djur

Anf. 16 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Elisabeth Fleetwood har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att, intill situationen klarlagts, stoppa all import av Washingtonlistornas utrotningshotade djur, med undantag av djur för utställnings- och forskningsändamål.

Elisabeth Fleetwood har vidare frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att uppnå överensstämmelse mellan svenska bestämmelser och den s. k. Washingtonkonventionen.

Den 25 februari i år svarade jag här i kammaren på frågor som rörde handeln med utrotningshotade eller eljest sårbara djurarter.

Som framgår av det svar jag då lämnade förekommer i princip ingen import av djurarter upptagna i bilaga I till Washingtonkonventionen. Enligt konventionen gäller att det skall finnas såväl export- som importtillstånd för att import av sådana djurarter skall få ske. Lantbruksstyrelsen lämnar importtillstånd bara i undantagsfall, t. ex. när import sker för vetenskapligt ändamål.

När det gäller djurarter upptagna i bilaga II till Washingtonkonventionen ställer konventionen inte upp något krav på importtillstånd för att import skall få ske. Om det land från vilket utförsel skall ske lämnat exporttillstånd kunde Sverige tidigare inte hindra sådan import av naturvårds- eller djurskyddsskäl enligt då gällande regler. Av smittskyddsskäl krävs dock nu liksom tidigare att importtillstånd utfärdas av lantbruksstyrelsen.

Washingtonkonventionen ställer inte heller upp något krav på införseltillstånd när det gäller djurarter upptagna i bilaga III till konventionen, dvs. arter som i sitt ursprungsland är skyddade av inhemsk lagstiftning och där landet i fråga önskar internationell medverkan för kontroll av handeln.

Från den 1 januari i år har regeringen ett bemyndigande att meddela föreskrifter om in- och utförsel till skydd för utrotningshotade eller sällsynta arter av djur. Jag framhöll den 25 februari att regeringen avsåg att använda bemyndigandet för att stoppa import av sårbara arter.

I den rapport från den svenska sektionen av Världsnaturfonden som publicerades i februari föreslås ett stopp för bl. a. all import av levande fåglar, grod- och kräldjur i avvaktan på att vissa praktiska och administrativa åtgärder vidtas för att få en förbättrad kontroll av importen. Jag utgår från att det är detta som Elisabeth Fleetwood syftar på i sin första fråga när hon talar om vilka åtgärder jag är beredd att vidta "intill situationen klarlagts".

Regeringen har sänt Världsnaturfondens rapport på remiss, och remissvar har kommit in från lantbruksstyrelsen, generaltullstyrelsen och naturvårdsverket. Regeringen har mot bakgrund av den samlade redovisningen ansett att våra svenska regler om import av djurarter som är upptagna på listorna II och III till Washingtonkonventionen måste skärpas.

Regeringen har därför beslutat att ändra förordningen om tillämpning av Washingtonkonventionen. Ändringen innebär att det införs importrestriktioner för djur upptagna i bilagorna II och III till konventionen. För att få införseltillstånd skall vissa villkor vara uppfyllda. Villkoren är utformade så, att utrotningshotet, djurskyddet vid transporter och möjligheterna att hålla djuret i fångenskap i Sverige kan beaktas. Ett villkor för import är vidare att importen sker direkt från det land där djuret är fångat eller uppfött.

När det gäller Elisabeth Fleetwoods andra fråga om överensstämmelse mellan svenska bestämmelser och Washingtonkonventionen är svaret att sådan överensstämmelse redan föreligger. Genom de åtgärder jag nyss redogjorde för blir dock de svenska reglerna dessutom strängare än Washingtonkonventionens när det gäller import av djurarter upptagna i bilagorna II och III till konventionen.

Anf. 17 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret på min interpellation angående ormar och utrotningshotade djur samt import av sådana.

Mellan den 1 juli och den sista december 1987 hade vi en fri import. Detta medförde ganska förödande konsekvenser. Vi fick i radio höra och i TV se hur den här importen gick till. Det har nämnts att 60 000 djur importerades under den här tiden. Det var vattensköldpaddor, strumpebandssnokar, pytonormar, krokodiler, boaormar, ödlor och andra arter.

Förutom att dessa djur till stor del är främmande för vår miljö och vårt klimat var transporterna under all kritik. Det är vi eniga om. Det var särskilt under sommaren 1987, således efter den 1 juli när importstoppet hävdades, som den katastrofalt dåliga ordningen rådde. Djuren buntades ihop och när de kom fram hade i många fall sköldpaddornas skal krossats. Många djur var döda och förrutnade. De hade skadat varandra, sköldpaddor utan huvuden, utan ben osv. hittades. Detta upprörde många människor över hela vårt land. De föreskrifter som fanns för transporterna följdes uppenbarligen inte. Jag skall här inte uppta kammarens tid med att tala om hur djuren borde ha transporterats. Det räcker med att konstatera att föreskrifterna icke följdes.

Nu säger jordbruksministern i sitt svar, och det är jag glad för, att våra regler skall skärpas. Men samtidigt säger Mats Hellström också att de svenska bestämmelserna och Washingtonkonventionen stämmer överens. Förordningen skall skärpas – det är det viktiga. Det kan inte få fortsätta som det har varit. Jag hade tydligen rätt utgångspunkt både för en motion som jag har skrivit och som jag hoppas så småningom skall bifallas och för den interpellation jag har riktat till Mats Hellström. Vi måste skärpa föreskrifterna och se till att A-, B- och C-listorna följs.

När det gäller A-listan är saken klar; det finns inte någon risk för större import av de där upptagna djurarterna. Men i kontakt med veterinärer och andra har jag fått veta att på den s. k. B-listan, eller bilaga II, finns det arter som kan vara utrotningshotade. Administrationen, byråkratin och bristande kontakt mellan export- resp. importland och eventuellt transitland kan innebära att vi riskerar en import till Sverige av djur som i realiteten är utrotningshotade, även om de ännu inte har tagits upp på den listan.

Respekten för djur, för djurskyddet och för faunan över huvud taget gör att vi måste kräva kunskap på det här området. Jag skulle vilja utvidga min interpellation, om jag tillåts göra det, Mats Hellström, och fråga om en auktorisation av djurhandlare kunde vara en möjlig väg att gå. Vi kan alla konstatera att djurhandlarna inte har tagit sitt fulla ansvar. De rapporter som har kommit från djurskyddsorganisationer finns det all anledning för oss här i riksdagen att uppmärksamma.

Med detta och i förhoppning om ett tilläggs svar ber jag än en gång att få tacka för svaret.

Anf. 18 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag vill egentligen bara helt kort säga att jag delar Elisabeth Fleetwoods bedömning när det gäller det orimliga som hände under hösten beträffande vissa djur som reptiler och sköldpaddor. Lantbruksstyrelsen

stoppade ju denna handel redan den 1 januari. De förhållanden under vilka djuren transporterades var ju fullständigt otillständiga. Då hade inte Sverige möjlighet att gå längre än vad Washingtonkonventionen direkt föreskriver och genom egna bemyndiganden – på grund av de oacceptabla transporterna eller det förhållandet att djuren var utrotningshotade enligt B- eller C-listan – stoppa importen. Vid den tidpunkten kunde vi bara ingripa av smittskydds-skäl.

Man kan påstå att Sverige tidigare har så att säga haft svagare egna bemyndiganden än vissa andra länder, t. ex. EG-länderna. Enligt många mening har detta lett till att Sverige i viss mån har blivit ett genomgångsland för oseriös handel.

Nu stoppas oseriös handel på flera olika sätt. Regeringen fick alltså den 1 januari i år ett bemyndigande, och med den förordning som träder i kraft den 8 april och som jag beskrev fångar vi upp de problem som Elisabeth Fleetwood berörde beträffande B-listedjuren: oklarheter beträffande ursprungslandet, hantering där, transporterna som kan vara förfärliga med tanke på våra djurskyddsvärderingar, osv. Här får vi en möjlighet att ingripa, eftersom importören måste kunna visa hur transporterna sker. Det måste, som Elisabeth Fleetwood sade, vara helt klarlagt att det sker en import direkt från ursprungslandet. Man måste också vara på det klara med huruvida djuret i fråga är utrotningshotat, dvs. är ett B-listedjur, i det land varifrån det kommer. Med denna förordning får man alltså ett instrument, som man inte tidigare har haft i Sverige, att kunna ingripa mot oseriös handel.

När djuren väl har kommit till Sverige blir det en annan sak. Då gäller vår djurskyddslag. Redan tidigare har stränga transportbestämmelser gällt. Men nu blir de ännu strängare, om det förslag till ny djurskyddslag som vi har lagt fram för riksdagen antas av riksdagen. Likaså togs i förslaget till djurskyddslag, i lagrådsremissen i december, upp frågan om huruvida man inte skulle kunna förbjuda att människor i sin bostad har djur som är direkt olämpliga att ha inomhus. Antar riksdagen lagförslaget blir det även på denna punkt möjligt att ingripa och hindra att folk i sina hem har djur som det enligt våra djurskyddsvärderingar inte är lämpligt att ha inomhus.

Med de här nämnda åtgärderna tror jag att vi skall kunna ingripa på ett sätt som gör att vi – med tanke på Elisabeth Fleetwoods uppfattning som jag delar och med tanke på den oro som jag och många andra känner – med större rätt skall kunna säga att våra värderingar beträffande ett starkt djurskydd i Sverige står i samklang med det sätt på vilket vi hanterar importen av utrotningshotade djur.

Anf. 19 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag är ledsen om jag när jag var på väg tillbaka till min bänk inte uppfattade om Mats Hellström sade någonting om auktorisation av djurhandlare. Det är möjligt att Mats Hellström sade någonting, innan jag kom fram till bänken. För den händelse Mats Hellström inte sade någonting vill jag än en gång fråga: Skulle en auktorisation kunna vara till nytta i detta läge? Det har framförts åsikter i den riktningen från djurskyddshåll och från veterinärvetenskapligt håll.

Jag skulle också vilja understryka att Sverige som har ratificerat Washing-

tonkonventionen också har ratificerat den s. k. Bernkonventionen som gäller alla europeiska länder och där det uppställts minimikrav för handeln. Här finns det alltså ytterligare en bestämmelse som skulle kunna försäkra oss om att handeln sker på ett vettigt sätt och enligt givna regler.

Det här med utrotningshotade djur är ju hela tiden en bedömningsfråga. Minskar antalet djur när man ju en gång en punkt där de är utrotningshotade. Det är den gränsen – mellan I och II eller A eller B, vad vi nu vill kalla det för – som jag anser bör bevakas så noggrant att vi inte låter handeln, export eller import, fortskrida så långt att djuren kommer att tillhöra den utrotningshotade kategorin.

Anf. 20 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Elisabeth Fleetwoods fråga kan jag besvara med att säga att jag har samma syn. Det är just för att kunna bevaka den övergången som den nya förordning vi nu har beslutat om gör det möjligt för lantbruksstyrelsen att se till att det exporttillstånd som har lämnats från ursprungslandet verkligen stämmer med vad man vet om djurets ställning i det landet. B-listade djur kan ju vara utrotningshotade i ett land och inte i ett annat. Det finns också goda möjligheter att använda den forskningsexpertis i Sverige som hittills inte utnyttjats till sin fulla potential för den här typen av frågor, eftersom vi inte har haft det strängare lagskydd vi nu har. Svaret på frågan är alltså att jag delar Elisabeth Fleetwoods oro när det gäller den här övergången, och det problemet skall vi kunna lösa med den nya förordningen, genom anlitan­de av forskare som kan bedöma detta och genom de kontakter mellan lantbruksstyrelsen och naturvårdsverket som enligt den nya förordningen skall ske i varje sådant här ärende.

Den första frågan omfattades inte av interpellationen – interpellationen handlade ju om handeln, om import och export av djur. Den första frågan gällde hur vi sedan i Sverige bör stärka skyddet för denna typ av djur när djuren väl finns här. Som jag sade kommer riksdagens beslut då det gäller den nya djurskyddslagen att bli viktigt för att ge möjlighet att kanske förbjuda vissa typer av djur som i dag hålls i hemmen och som måhända inte alls passar i vårt klimat och under våra förhållanden.

Det finns i dag inget förslag om auktorisation, men det är en fråga som diskuteras mellan de olika departement som är berörda. Den saken kan bli aktuell i ett senare skede, men i första hand måste sägas att de företag som finns på området hittills har haft att leva med en betydligt svagare lagstiftning än den vi nu inför. Det viktigaste för närvarande är därför att stärka lagskyddet. Behöver vi sedan vidta ytterligare åtgärder i Sverige kan vi självfallet förbereda det också.

Anf. 21 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det tillägget till jordbruksministerns svar. Jag har full förståelse för att det är svårt för jordbruksministern att i dag uttala sig om huruvida det skall vara auktorisation eller icke. Min uppfattning är att vi steg för steg kommer att tvingas att gå åt det hållet, eftersom det finns

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 1987/88:202 om handeln med skogsfastigheter

Anf. 22 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Karl Boo har frågat mig om regeringen avser att komma med förslag om omprövning av jordförvärvslagen, avscende prisprövningen, och om regeringen i väntan på eventuell omprövning avser att ge lantbruksnämnderna nya direktiv vad gäller anvisningarna till jordförvärvslagens kapitalplaceringsparagraf så att denna paragraf kan återopas redan vid en lägre nivå på överenskommen köpeskillning.

Den 14 december 1987 besvarade jag en interpellation av Karl Erik Olsson om villkoren för förvärv av jordbruksfastigheter. Jag vill inledningsvis hänvisa till protokollet från den debatten.

Ändringarna i jordförvärvslagens prisprövningsregel förra året gjordes mot bl. a. den bakgrunden att de reala priserna på jordbruksfastigheter fallit kraftigt under 1980-talet. Jordbruksutskottet tillstyrkte regeringens förslag i proposition 1986/87:122 och ansåg att övervägande skäl talade för en uppmjukning av dåvarande bestämmelser om priskontroll. För att motverka förvärv som görs i kapitalplaceringssyfte och för att motverka en osund allmän prisstegring borde det finnas möjlighet att avslå en förvärvsansökan om det är uppenbart att det avtalade priset överstiger egendomens marknadsvärde.

Ändringarna tillstyrktes av jordbruksutskottet. Utskottet påpekade att begreppet "egendomens marknadsvärde" för de minsta jordbruksfastigheterna kan vara mer beroende av t. ex. villapriserna på orten och mindre av jordbruks- eller skogsdelens avkastningsvärde. När det gäller större enheter såsom familj jordbruken måste enligt utskottets mening fastighetens avkastningsvärde i betydligt högre grad påverka bedömningen av marknadsvärdet. Av motiveringen i propositionen framgår att även den reviderade priskontrollbestämmelsen är avsedd att motverka köp som görs i kapitalplaceringssyfte. Utskottet konstaterade dels att det framlagda lagförslaget inte innebär någon ändrad syn på förvärv i kapitalplaceringssyfte, dels att jordförvärvslagen även framgent ger möjlighet att förhindra sådana förvärv. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottet. Regeringen följer givetvis riksdagens beslut.

Vad gäller den aktuella utvecklingen av priserna på jordbruksfastigheter följs denna kontinuerligt av regeringen genom den köpeskillingsstatistik som tas fram av statistiska centralbyrån och bearbetas av lantbruksstyrelsen. Statistik för andra halvåret 1987 har nyligen kunnat färdigställas och redovisas av lantbruksstyrelsen. Den visar att priserna på jordbruksfastigheter under andra halvåret 1987 ökat med 20 % jämfört med andra halvåret 1986.

Prisändringarna varierar i olika delar av landet. I Götalands slättbygder,

Skåne, Västergötland och Östergötland, är uppgången ungefär 15 %, och i Götalands skogsbygder, Småland, delar av Västergötland och Östergötland är uppgången 20–25 %. I Svealands slättbygder, främst Mälardalen, är uppgången också 20–25 %, men något lägre i skogsbygderna, 15–20 %. I Norrland har priserna gått upp något mindre, med 10–20 %.

Priserna varierar också beroende på ägoslag. Av olika fastighetstyper uppvisar skogsfastigheterna den största prisökningen. Där taxeringsvärdet till mer än två tredjedelar består av skogsbruksvärde, är prisökningen 30–40 % för fastigheter som köpts av någon som inte äger jordbruksfastighet förut. Gör han det och följaktligen köper till mera skog är prisökningen lägre, 20–30 %. Priserna på fastigheter som saknar skog har gått upp endast 5 % när det är fråga om tillköp. Priset på självständiga brukningsenheter har gått upp 10–20 %. Orsaken till uppgången på skogsfastigheter är framför allt att söka i ökade virkespriser, ändrade ransoneringsregler i skogsvårdslagen samt att köparkretsen har vidgats genom ändringarna i jordförvärvslagen. Dessutom har prisnivån legat i stort sett stilla i absoluta tal sedan 1979, vilket medfört att realvärdet sjunkit sedan dess. Sedan 1981 och fram till slutet av 1987 har priserna stigit med ca 30 % i löpande penningvärde. Realvärdet har under samma tid minskat med 15 %.

Om regeringen vid tillämpningen av jordförvärvslagen, i överklagande- eller ansökningsärenden, konstaterar att det pågår en osund allmän prisstegring kommer regeringen givetvis att använda sig av de möjligheter att ingripa som jordförvärvslagens nuvarande prisprövningsregel ger, dvs. vägra förvärvstillstånd om det är uppenbart att köpeskillingen eller annan ersättning avsevärt överstiger egendomens marknadsvärde. Regeringen har ännu inte funnit anledning att, i de ärenden som förts upp till regeringens prövning, vägra förvärvstillstånd med stöd av jordförvärvslagens nuvarande prisprövningsregel. Så har skett hos lantbruksnämnderna i sex fall under andra halvåret 1987 enligt den redovisning som lantbruksstyrelsen har lämnat.

Regeringen avser för närvarande inte att föreslå några ändringar i jordförvärvslagen med anledning av prisutvecklingen. Den utformning lagen har ger tillräckliga möjligheter att vid allmänt osund prisutveckling ingripa genom att vägra förvärvstillstånd.

Arbetet med att utforma allmänna råd till jordförvärvslagen pågår hos lantbruksstyrelsen. Som underlag används bl. a. förarbetena till lagen, i vilka de utskottsuttalanden ingår som jag nyss redovisade.

Jag kommer naturligtvis att noga följa utvecklingen på området och vidta de åtgärder som kan vara motiverade.

Anf. 23 KARL BOO (c):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret på min interpellation. Svaret är utförligt, och jag uppfattar det som positivt när det gäller jordbruksministerns intresse av att följa utvecklingen av priserna på skogsfastigheter. Det är bra. Men det behövs också åtgärder om det blir en annan utveckling än den lagstiftaren hade avsett.

När det gäller den praktiska tillämpningen av lagen blir jag däremot något fundersam, kanske förvånad. Lagen trädde i kraft den 1 juli 1987. Nu redovisar statsrådet att arbetet med att utforma allmänna råd till jordför-

värvslagen pågår hos lantbruksstyrelsen. De enskilda lantbruksnämnderna skall självfallet kunna tillämpa jordförvärvslagen – med hjälp både av lagtexten och förarbetena. Men för att tillämpning skall bli likvärdig och för att den skall underlättas är det bra om just sådana föreskrifter som allmänna råd kunde komma ut så snart som möjligt. Nu har det gått ett år. Jag måste då fråga: När kan man räkna med att dessa allmänna anvisningar från lantbruksstyrelsen kommer ut till lantbruksnämnderna?

Hur har prisprövningsregeln tillämpats i olika län? Den frågan måste man också ställa. Hur har utvecklingen varit när det gäller handeln med jordbruksfastigheter? Jag vill påstå att utvecklingen på det området i långa stycken är avgörande för landsbygdens framtid. Just nu är ju den frågan utomordentligt aktuell i kampanjen Landsbygd 90, som i folkrörelsesammanhang också betitlas "Hela Sverige skall leva". I detta stora panorama är det självklart att jordförvärvslagen och tillämpningen av denna blir en synnerligen central fråga för hela utvecklingen. De areala näringarna och deras framtid är ju i stora delar av landet grunden när det gäller en aktiv regionalpolitik och många olika inslag i en sådan regionalpolitik.

Att människor skall bruka jord och skog i så stor utsträckning som möjligt, själva äga produktionsresurserna och vara bosatta på fastigheterna och i närheten av den skog som brukas – det tycker jag är den bästa garantin för en positiv utveckling.

I glesbygderna behövs, som jag antydde, många kombinationer för att uppnå underlag för en rimlig utkomst. Jord och skog hör intimt ihop när det gäller att få bärkraftiga familjejordbruk. Som komplement är ju också andra kombinationer och stödjordbruk utomordentligt viktiga.

Den gällande jordförvärvslagen är bra, tycker jag, i den del som innebär att den öppnar möjligheter för enskilda att förvärva mindre fastigheter för att där bo och bedriva deltidsjordbruk. Vad jag vill kalla det stora hotet är att man har öppnat möjligheter för juridiska personer att förvärva i synnerhet skog, och att prisprövningen har mist sin tyngd eller blivit, om jag så får uttrycka det, ganska uddlös.

Jordbruksministern hänvisar i sitt svar till att jordbruksutskottet delade regeringens förslag i proposition 1986/87:122. "För att motverka förvärv som görs i kapitalplaceringssyfte och för att motverka en osund allmän prisstegring borde det finnas möjlighet att avslå en förvärvsansökan om det är uppenbart att det avtalade priset överstiger egendomens marknadsvärde."

Senare i svaret hänvisar jordbruksministern till utskottets konstaterande "att det framlagda lagförslaget inte innebär någon ändrad syn på förvärv i kapitalplaceringssyfte". Då ställer jag frågan: Är det verkligen så?

I Kopparbergs län har det redovisats en utveckling som jag tycker är ganska intressant. Man säger från LRF, med material från lantbruksnämnden, att prisstegringen har uppgått till mer än fem gånger skogsfastighetens taxeringsvärde. Det har alltså varit en utomordentligt stark prisuppgång när det gäller handeln med skogsfastigheter i Kopparbergs län.

Jag såg i senaste numret av tidningen Land ett referat från länsförbundsstämman i Vimmerby. Där har det varit en upprörd debatt, som i stor utsträckning handlat om de enorma prisstegringar på jordbruksfastigheter som deltagarna redovisat. Någon hade påstått att det under den senaste tiden

blivit tiodubbelt förhöjda värden på skogsfastigheter i Kalmar län. Det finns då självfallet anledning att se på vad som är på gång.

När det gäller den statistik som jordbruksministern hänvisar till vill jag säga att vi tydligen delvis har samma statistik. Jag hänvisar till pressmeddelandet från lantbruksstyrelsen av den 15 mars, där man säger att det har varit en stor ökning av prisstegringstakten. Jag vill sluta detta anförande med att säga att jag anser det vara utomordentligt angeläget att man följer utvecklingen med uppmärksamhet och vidtar de åtgärder som behövs för att man skall kunna åstadkomma en annan inriktning när det gäller priset på skogsfastigheter.

Anf. 24 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag vill först besvara Karl Boos fråga när vi kan förvänta de allmänna råden från lantbruksstyrelsen. Enligt vad som upplysts mig blir de färdiga under april eller maj månad. Det är alltså mycket nära förestående.

Det är inte så att juridiska personer givits ett försteg i den nya lagen. Inom gruppen juridiska personer har däremot lokalt anknutna sågverk fått ett försteg i förhållande till skogsbolag som inte har någon anknytning till orten. Man ger alltså de lokala sysselsättningsintressena ett försteg före de stora skogsbolagen.

Men i valet mellan en juridisk person – det må vara ett lokalt sågverk eller ett storbolag – och en fysisk person, går den fysiska personen före i prövningen. På den punkten är det ingen skillnad.

Det var helt väntat att – och det hade varit osunt om så inte blivit fallet – det skulle bli en prisuppgång på skogsfastigheter. Den gamla lagen med dess mycket hårda inläsningseffekter har gett en utveckling med reala prissänkningar sedan 1970-talets slut, samtidigt som vi haft och har en utomordentligt stark högkonjunktur i den svenska skogsnäringen. Det är i längden inte en sund situation att man låser priset på en faktor så hårt som skedde med den gamla lagen att man får en kraftig real prissänkning, samtidigt som priset på själva skogsråvaran och skogsprodukter i den högkonjunktur som råder har ökat. Självfallet var det också att vänta att det skulle bli en prisökning. Den prisökningen hade kommit även med den gamla lagen, men den hade inte blivit av samma omfattning – någon effekt måste högkonjunkturen rimligen få. Det som skedde var att man på grund av den fördämning som uppstått fick en snabb prisstegring på sina håll när lagen trädde i kraft. Denna har sedan inte fortsatt i samma takt, utan det har blivit en stabilisering. Allt detta var förutsett när man ersatte den gamla jordförvärvslagen, som hade en så starkt inläsande effekt.

Jag anser verkligen att situationen inte bör dramatiseras när det gäller helheten. Priserna i fast penningvärde är i stort sett desamma nu som de var 1970. Jag har framför mig ett diagram som visar att vi hade en prisuppgång mellan 1970 och 1977, varefter priserna fallit i fast penningvärde fram tills nu, då vi fått en svag ökning. Jämförelsetalet är för dagen 103 i förhållande till 100 för 1970. Det finns alltså inget skäl att dramatisera den allmänna utvecklingen.

Däremot är jag överens med Karl Boo om att lantbruksnämnderna bör vara aktiva. Varken regeringen, utskottet eller riksdagen har ändrat

Prot. 1987/88:93
5 april 1988

*Om handeln med
skogsfastigheter.*

inställning i fråga om förvärv av fastigheter i enbart kapitalplaceringssyfte. Det är bra om lantbruksnämnderna är aktiva när det gäller att tillämpa prisprövningsregeln. Ännu har det till regeringen inte inkommit något överklagande, så att regeringen kunnat ange någon praxis. Det är emellertid min bestämda uppfattning att när vi får ett överklagande och då eventuellt kommer fram till att man överskridit de gränser som Karl Boo här diskuterat, skall regeringen självfallet ingripa. Men det är också min bestämda uppfattning att någon allmän osund prisutveckling som skulle föranleda oss att förslå en ändring av lagen inte har förekommit under den korta tid lagen varit i kraft. Vad som hänt är att en uppdämd prisutveckling framför allt på skogssidan föranlett en väntad prisökning i samband med den nya lagens införande. Syftet med lagen var också att få en ökad omsättning av skogsfastigheter i stället för en inlåsning. Lagens syfte är också att stimulera sysselsättningen i glesbygden och ställa landsbygdens utvecklingsmöjligheter i centrum på ett annat sätt än som var möjligt med de mycket stränga förbud som föreskrevs i den gamla lagen.

Anf. 25 KARL BOO (c):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att jordbruksministern gav denna s. k. rekommendation här i kammaren till lantbruksnämnderna om hur de skall se på prisprövningsregeln i sitt arbete. Sedan får vi vänta på de allmänna råden. Dessa kan självfallet aldrig bli bindande, men de är vägledande också för det praktiska arbetet i lantbruksnämnderna.

Det finns emellertid vissa punkter i pressmeddelandet från lantbruksstyrelsen som bör observeras. Antalet förvärvsansökningar har nämligen ökat med 23 % under det sista halvåret 1987. Av de 2 900 ärendena bifölls 94 % och avsågs 6 %, eller ca 200 ärenden. Tidigare år har avslagsprocenten varit tio. Antalet ansökningar har alltså ökat, samtidigt som avslagen har blivit färre.

Sedan kommer kanske den intressantaste delen av redovisningen. Tidigare år har avslag på grund av för högt pris varit relativt vanliga. Nu har de minskat från 72 till 6 fall. Detta visar ju ändå hur utvecklingen har varit i den praktiska tillämpningen.

Jag sade också att vi har fått många positiva inslag som en följd av den nya jordförvärvslagen. Det finns dock farliga inriktningar som kan bli rätt ödesdigra för många bygder om de får fortsätta att florerat.

För någon vecka sedan hade jag tillfälle att besöka en kommun i Dalarna. I denna kommun hade man verkligen gått in för att arbeta aktivt i Landsbygd 90. Man var bekymrad över att en juridisk person har gått in. Därmed blockeras en naturlig fördelning av den skog som borde vara till salu.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 26 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Margitta Edgren har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att underlätta för personer som erhållit sjuksköterskeutbildning i länder utanför Norden att få svensk legitimation.

Liksom frågeställaren anser jag att det är viktigt att ta till vara den kompetens och yrkeskunskap som våra invandrare tillför landet. Detta gäller inte minst inom hälso- och sjukvården, som har stort personalbehov. På samma sätt som det ställs krav på personal med svensk bakgrund måste det självfallet ställas krav på personal med utländsk bakgrund. Särskilt viktigt är det att personer med legitimation håller en jämn och hög standard. För att garantera detta finns särskilda bestämmelser om legitimation för hälso- och sjukvårdspersonal med utländsk utbildning. Eftersom Margitta Edgren i sin interpellation särskilt frågar om yrkesgruppen sjuksköterskor begränsar jag mitt svar till denna personalkategori.

Sjuksköterskeutbildningarna i de nordiska länderna är så likartade att de enligt en särskild överenskommelse i princip godkänns i samtliga nordiska länder utan särskild prövning. När det gäller andra länder finns däremot stora skillnader.

Socialstyrelsen har av regeringen bemyndigats att meddela närmare föreskrifter om kraven för dem som genomgått utländsk utbildning till sjuksköterska.

Ett stort antal såväl nordiska som utomnordiska sjuksköterskor har erhållit legitimation för yrket här i landet. Förra året legitimerades 48 nordiska och 37 utomnordiska sjuksköterskor. De utomnordiska sjuksköterskorna kommer från många olika länder. De som kommer från EG-länderna utgör bara en mindre del.

De utomnordiska sjuksköterskor som kommer hit är en heterogen grupp. Det är därför inte möjligt att utan särskilda prov på ett rättvist sätt bedöma vars och ens kompetens. Socialstyrelsen har mot denna bakgrund föreskrivit att två prov måste klaras innan legitimation kan meddelas. Det ena provet är ett språkprov och det andra ett kunskapsprov. Utöver dessa prov fordras tio veckors handledd praktik samt en särskild kurs om den svenska hälso- och sjukvårdens samt socialtjänstens uppbyggnad m. m. Kursen omfattar tre veckor och anordnas två gånger per år. Kunskapsprovet kan avläggas vid två tillfällen per år och språkprovet vid fyra tillfällen.

Det kan således gå relativt snabbt för en utomnordisk sjuksköterska att få legitimation för yrket här i landet. I enskilda fall kan det naturligtvis ta lång tid, särskilt om språkkunskaperna måste byggas upp från grunden.

Jag vill framhålla att det inte finns något hinder för utomnordiska sjuksköterskor som inte har svensk legitimation att arbeta inom hälso- och sjukvården på befattningar som inte kräver legitimation. Det är också vanligt att de arbetar som undersköterskor eller vårdbiträden.

De ekonomiska villkoren liksom möjligheterna att få handledd praktik bestäms lokalt och kan därför variera.

*Om utnyttjandet inom
hälso- och sjukvården
av invandrades yrkes-
utbildning*

Jag anser att det är angeläget att så långt möjligt underlätta för de utomnordiska sjuksköterskorna att få svensk legitimation utan att pruta på kompetenskraven. Förutom att den svenska hälso- och sjukvården har behov av alla sjuksköterskor den kan få tillför de invandrade sjuksköterskorna värdefulla kultur- och språkkunskaper.

Liksom Margitta Edgren ser jag det som angeläget att den kompetens sjuksköterskor med utbildning i andra länder besitter kan tas till vara på bästa sätt. Med hänsyn till patientsäkerheten kan jag dock inte se några möjligheter till förändringar när det gäller de formella kraven. Vad beträffar mera praktiska arrangemang för att få möjlighet att delta i kurser o. d. har sjukvårdshuvudmännens inställning stor betydelse.

Anf. 27 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Hjärtligt tack för svaret, fru Sigurdsen. Vi är ju överens om att det råder brist på personal här i landet. Man får stänga avdelningar och kan i vissa fall t. o. m. inte öppna nybyggda avdelningar. Situationen framöver lär inte bli lättare. Det blir färre ungdomar i årskullarna och därmed en större konkurrens om dem som finns i utbildningsåldrarna.

Det finns också tecken som tyder på att den personal med utbildning som vi i dag har i vården håller på att tröttna och söker sig bort. Den tröttnar för att arbetsförhållandena är som de är. Det är svårt att få ut ledig tid, omöjligt att få ut övertid osv. Vi är väl alla överens om att den beskrivningen är korrekt, och då måste vi ju utnyttja alla de resurser som vi får hit.

En resurs är t. ex. det 50-60-tal invandrare som har utbildning som sjuksköterska bakom sig. Vill de arbeta i sitt yrke här i Sverige blir de njuget behandlade. I vissa fall har de känt sig – som en person ringde mig och sade – förnedrade och förödmjukade, eftersom de fått intrycket att den utbildning som givits i deras hemland inte haft något som helst värde för oss i Sverige. De upplever också att man i den byråkratiska processen i Sverige är helt oemottaglig för sakargument. Den här känslan borde vi faktiskt kunna förstå, eftersom det inte var alltför länge sedan som Norge behandlade våra sjuksköterskor på ungefär samma sätt, dvs. man ville inte acceptera och godkänna våra utbildningar.

Vad som händer ute i Europa är att EG har arbetat fram rekommendationer om vad en sjuksköterska skall kunna för att få arbeta inom EG:s område. Flera länder i Europa genomför också påbyggnader på sina egna utbildningar för att man skall få den här s. k. EG-kompetensen.

Sverige har såvitt jag vet inte på något mer systematiskt sätt jämfört sina utbildningar med EG-normen. Jag vill fråga varför så inte skett.

Det går ganska snabbt att på papperet bli legitimerad i Sverige, socialministern, men i praktiken är det helt annorlunda. Den flicka som jag talade med menade att det hade tagit henne nästan tre år. Hon kom från Spanien och hade spansk legitimation eller registrering och dessutom EG-kompetens.

De här hindren, framför allt det här krånglet och den långa tid det tar och skillnaden mellan hur det ser ut på papperet och i verkligheten, är framför allt föranledda av att det finns en brist på samordning.

Varför tar det då så lång tid? Vad gäller svenska för invandrare är det inte tal om att göra någon skillnad mellan den som är studievan och språkbegåvad

och den som inte är det. Det går i sin vanliga lunk.

Bland de prov som socialstyrelsen bestämmer över finns för det första svenska för sjukvårdspersonal. Dels så ges den kursen inte kontinuerligt utan det blir till att vänta, dels ges en tentamen som anordnas fyra gånger om året av socialstyrelsen.

Därefter är det det medicinska provet, som baseras på en hel massa böcker som skall läsas in och som man får en lista på från socialstyrelsen. Tentamen sker två gånger om året, och detta innebär ytterligare väntetid om man så att säga är ur fas.

Sedan kommer en kurs i socialmedicin med svensk lagstiftning, som naturligtvis är mycket nödvändig. Den tar tre veckor. Kursen anordnas två gånger om året, och här blir det alltså ytterligare risk för väntan.

Till sist kommer det riktiga nålsögat, vilket alla som är insatta i detta vittnar om. Det är provtjänstgöringen ute i sjukvården, under ledning av en svensk sjuksköterska, och hospitering i primärvården. Detta skall ske under tio veckor. Här är det otroligt svårt att komma in. Det är svårt att få plats – de enskilda landstingen-arbetsgivarna vill inte arbeta för detta. De som skall tjänstgöra har ju ingen legitimation, och legitimation får de inte eftersom de inte har utbildningen godkänd ännu. På detta sätt går det alltså runt. Landstingens inställning är mycket kortsiktig och bör kunna påverkas.

När allt detta – inte två prov eller kurser utan tre kurser och prov samt nålsögat, dvs. praktiktjänstgöringen – är klart, då skall socialstyrelsen till slut trots allt bedöma om alla dessa intyg är tillräckliga. Ibland krävs det mer praktik, som då är lika svår att få, dvs. man måste gå igenom nålsögat ytterligare en gång. Detta menar jag är byråkrati och krångel.

Förståeligt nog har Gertrud Sigurdsen inte varit medveten om allt detta praktiska. Min fråga är om ministern vill och kan hjälpa till med att göra krånglet mindre, genom att se till att de olika momenten samordnas både teoretiskt och praktiskt, dvs. påverka socialstyrelsen, genom att ta upp frågan om praktiktjänstgöringen med Landstingsförbundet, genom att ge AMS en signal om att sjukvård är ett bristområde och att man därför bör prioritera svenska för utländsk sjukvårdspersonal samt till sist genom att se till att utländsk sjuksköterskeutbildning kontinuerligt jämförs med svensk, så att kompletteringsanvisningar kan ges på en än mer individuell basis – så att det totalt blir färre regler än i dag.

Anf. 28 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Margitta Edgren har tagit upp en mycket viktig fråga inom svensk hälso- och sjukvård i dag. Vi vet ju att vården mer eller mindre är i kris. Varje dag kan man läsa om att vårdpersonal, kanske framför allt sjuksköterskor, hoppar av sitt yrke. Detta är något som vi alla är mycket oroliga över. Därför bör allt göras för att ta till vara den yrkeskompetens som finns hos många av våra invandrare.

Nu är frågan begränsad till sjuksköterskor, och jag skall också hålla mig till den kategorin. Men jag tycker mig se i svaret att även Gertrud Sigurdsen menar att det är viktigt att vi över huvud taget tar till vara vår kompetens hos samtliga våra invandrare. Det finns säkert en hel del duktig hemtjänst- och

vårdpersonal över huvud taget bland våra flyktingar och invandrare.

Jag tycker också att den här frågan skall ses mot bakgrund av att socialstyrelsen har gett generella dispenser till icke sjuksköterskor för sjukskötersketjänster inom psykiatri och långvård för mycket lång tid framåt. Detta ställer jag mig mycket kritisk till. Jag anser inte att det skall ges generella dispenser, utan att varje enskilt fall skall bedömas. Där har jag samma uppfattning som Svenska hälso- och sjukvårdens tjänstemannaförbund, att detta inte är något bra sätt. Jag tycker att logiken är mycket bristande när man som socialministern talar om vikten av att värna om patientsäkerheten men sedan säger att icke yrkesutbildad personal kan svara för så kvalificerade arbetsuppgifter som sjuksköterskorna ändå utför inom psykiatri och långvård.

Det är viktigt – och det är vi helt överens om – att värna om patientsäkerheten och att ställa krav på de invandrare, även dem med legitimation, som nu vill arbeta inom svensk hälso- och sjukvård. Jag tror emellertid att vi på många fler sätt skulle kunna underlätta för de personer som ändå har denna grundutbildning. Jag delar Margitta Edgrens uppfattning att det i praktiken tyvärr tar betydligt längre tid och är mycket krångligare än vad som kanske framgår av svaret.

Jag håller med socialministern om att det här främst är en fråga för de enskilda sjukvårdshuvudmännen. Jag vore tacksam om socialministern här ville göra ett uttalande om vikten av att sjukvårdshuvudmännen ställer upp för detta och att man i ökad utsträckning tar kontakt med t. ex. länsarbetsnämnderna och arbetsmarknadsverket för att förenkla denna procedur. Jag kan inom parentes också nämna att ett par av socialministerns partikollegor i Värmlands läns landsting nyligen har motionerat om att landstinget skall vidta lämpliga åtgärder, t. ex. ökad yrkesrådgivning, praktiktjänstgöring och utbildningsstöd. Så det är tydligen en hel del positiva saker på gång.

Jag vill inte på något sätt stå i motsatsställning utan vill helt enkelt uppfordra socialministern att säga till Landstingsförbundet att göra någonting nu. Jag tror att det då kommer att hända litet mera än vad som kanske framgår av detta svar.

Under detta anförande övertog tredje vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Anf. 29 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag delar både Margitta Edgrens och Gullan Lindblads åsikter att det är viktigt att vi tar vara på dessa människor och deras kunskaper, därför att vi har behov av all personal vi kan få inom hälso- och sjukvården. Det verkar också som om vi är överens om att vi inte skall göra avkall på kvaliteten på dessa sjuksköterskor.

Det finns problem. Som framgått av inläggen här, är det kanske främst sjukvårdshuvudmännen och inte staten som fördröjer det hela. Vi vet att det, som har påpekats, i vissa fall uppstår problem när man skall ha denna praktiska handledning och att det kan vara vissa problem när det gäller de ekonomiska förutsättningarna, även om Landstingsförbundet här har gett ut en rekommendation. Men det finns också ett annat problem, och det är

språkkunskaperna. Många av dem som här är aktuella kommer från länder som har en helt annan språkbakgrund än vi i Sverige eller övriga europeiska länder. Det visar sig att den största utomnordiska gruppen kommer från Polen och Iran. Dessa personer är ofta hänvisade till den generella, kommunala språkundervisningen för invandrare. Detta kan medföra svårigheter och kan ta tid. Socialstyrelsen kan ta emot sjuksköterskorna för språk- och kunskapsprov allteftersom de anmäler sig. Jag tror inte att det finns någon propp där. Det finns inget köproblem i detta sammanhang. Jag kan nämna att de 37 utomnordiska sjuksköterskor som fick legitimation i fjol kom från 18 olika länder. Av dessa var det bara 6 som kom från något EG-land. De flesta, dvs. 8 personer, kom från Polen, 4 från Iran, 3 från Chile och 1 eller 2 från övriga länder.

Jag tycker att vi kan vara överens om att ett oavvisligt krav bör vara att sjuksköterskor som kommer från andra länder och som ges legitimation i Sverige skall ha tillräckliga sjukvårdskunskaper. I ett yrke som innebär att man skall ha nära kontakt med patienterna fordras det också att man har språkkunskaper – man skall ju ha möjlighet att kunna ge korrekt information, så att det inte uppstår missförstånd som kan få ödesdigra konsekvenser. Enligt vad jag har erfarit kan tidsutdräkt för erhållande av legitimation ofta bero på att det tar lång tid att lära sig det svenska språket tillräckligt väl. Här har nämnts att det kan ta upp till tre år.

Jag har här en lista över de legitimerade sjuksköterskor med utländsk utbildning som har fått svensk legitimation 1987. Om jag tittar på dem som kommit från EG-länderna, finner jag att det inte i något fall har tagit så lång tid som tre år, att det i något fall har tagit två och ett halvt år och att det vanliga är att det tar ett eller två år – i något fall under ett år.

Det är naturligtvis också viktigt att sjukvårdshuvudmännen känner sitt ansvar. Det finns rekommendationer hur man skall handlägga dessa frågor. Gullan Lindblad säger hurtigt till mig: "Säg till Landstingsförbundet!" Men det är kanske inte så enkelt att regeringen eller departementet "säger till" Landstingsförbundet. Jag lovar emellertid att jag i mina kontinuerliga överläggningar med Landstingsförbundet skall ta upp den här frågan för diskussion.

Anf. 30 MARGITTA EDGREN (fp):

Herr talman! Inte heller jag vill att man skall pruta på kompetenskraven – där är vi solklart överens. Men jag vill inte att byråkratin skall hindra att vi använder den kompetens som vi får hit till vårt land. De 37 sjuksköterskor som det gällde förra året kunde ju faktiskt ha betytt att ytterligare 37 vårdavdelningar hade kunnat hållas öppna. Det är i det perspektivet vi hela tiden måste se svårigheterna.

När det gäller språket vill jag säga att en av orsakerna till att jag inte fördjupade mig i den frågan var att den tid det tar för invandrare att lära sig grunderna i svenska varierar, beroende på vilket land man kommer ifrån och vilken språkkultur man tillhör. Nu behandlas alla sjuksköterskor lika. Det kan alltså inte gå fortare att få legitimation för den som har litet större studievana eller är extra språkbegåvad, och det är byråkratiskt krångel. Man

skulle önska att det kunde gå ännu litet fortare än för genomsnittet för den som klarar av det.

Sedan är det intressant att Gertrud Sigurdsen inte svarar på det som Gullan Lindblad tog upp om de dispenser som socialstyrelsen nu generöst delar ut kontra den här frågan. Det gäller egentligen samma problem: Hur får vi kompetent personal till sjukvården, och hur använder vi på bästa sätt våra invandrare?

Anf. 31 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Frågan om de generella dispensererna har jag själv tagit upp i socialstyrelsen och tänker protestera där. Jag skall därför inte vidare gå in på den frågan nu. Jag tror att vi trots allt i grunden är ganska överens. Det kanske bara är så att man som f. d. sjuksköterska blir otålig, när man ser vad som händer. Vi borde kanske litet snabbare kunna ta till vara den kompetens som ändå finns, i synnerhet när socialstyrelsen i ett annat andetag så att säga tydligen inte fäster så stor vikt vid kompetensen.

Jag är mycket väl medveten om, socialministern, att det inte är så lätt att säga till Landstingsförbundet. Det är mycket av en koloss på lerfötter, tycker jag. Jag tror emellertid att den här debatten har varit nyttig. Den visar ju att det händer en hel del ute i våra landsting. Min uppmaning vittnar väl också om att jag tilltror Gertrud Sigurdsen en hel del även när det gäller kontakterna med Landstingsförbundet. Lycka till!

Anf. 32 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Låt mig bara säga till Margitta Edgren beträffande den fråga som hon har tagit upp och som även Gullan Lindblad har berört, nämligen socialstyrelsens dispensgivning, att Margitta Edgren ju har ställt en fråga härom till mig. Den kommer att besvaras på fredag, och jag tycker att vi skall ta den debatten då.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på interpellation 1987/88:203 om rätten till fria läkemedel

Anf. 33 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Margó Ingvardsson har frågat mig om det är regeringens avsikt att avskaffa de kostnadsfria läkemedlen och, om så är fallet, kommer regeringen då att föreslå förändringar i högkostnadsskyddet så att det ger full kompensation åt dem som på grund av kronisk sjukdom har ett livslångt behov av läkemedel.

Riksförsäkringsverket har, som Margó Ingvardsson känner till, i samråd med socialstyrelsen i en rapport till regeringen föreslagit att de kostnadsfria läkemedel som utges vid vissa sjukdomar bör slopas och i stället göras rabatterade som övriga läkemedel. Verket motiverar sitt förslag med att förmånen av kostnadsfria läkemedel leder till att vissa sjuka, även om de har begränsad läkemedelskonsumtion, får kostnadsfria läkemedel, medan andra sjuka med kanske höga kostnader inte omfattas. I praktiken har detta

inneburit att stora grupper sjuka med läkemedelsbehov, bl. a. psoriasisjuka, reumatiker, allergiker och njursjuka, inte har kostnadsfria läkemedel.

Riksförsäkringsverkets rapport har liksom läkemedelsutredningens betänkande "Läkemedel och hälsa" varit på remiss, och ärendet bereds för närvarande inom socialdepartementet.

Anf. 34 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Något besked i sakfrågan ges inte, och jag får inte ens en förklaring till varför socialministern inte ger ett besked.

Är det så att regeringen ännu inte har skaffat sig någon åsikt när det gäller de fria läkemedlens bevarande, eller är det så att regeringen har en åsikt men av något skäl tycker att det är olämpligt att delge oss den nu?

Bakgrunden till mina frågor är precis den som socialministern redogjorde för – att riksförsäkringsverket har föreslagit att de nuvarande kostnadsfria läkemedel som utges vid vissa sjukdomar inte längre skall utges kostnadsfritt. Motiveringen för detta tycker jag är synnerligen märklig; det är ett bakvänt rättvisetänkande. Verket konstaterar att det finns många kroniskt sjuka människor – bl. a. psoriasisjuka, reumatiker, allergiker och njursjuka – som har ett livslångt behov av läkemedel, och dessa har inte gratis läkemedel. Däremot har patienter med någon av 32 andra diagnoser fria läkemedel, och för att det skall bli rättvist skall man avskaffa de fria läkemedlen för dem som redan har sådana. Hade det inte varit bättre att föra en diskussion om huruvida man skulle utvidga rätten till kostnadsfria läkemedel, i rättvisans namn, för de grupper som i dag inte har denna rätt?

Jag undrar om regeringen instämmer i riksförsäkringsverkets "rättvisetänkande", för vilket det ges uttryck i motiveringen till förslaget. Eller är det så att regeringen har ytterligare motiveringar till att avskaffa de kostnadsfria läkemedlen? Är det en ekonomisk fråga? Innebär detta en stor belastning på statsbudgeten?

Jag skulle kunna förstå om regeringen inte gav ett besked under hänvisning till att förslaget var ute på remiss. Men förslaget är redan remissbehandlat. Remissbehandlingen var klar i januari, och därför borde regeringen kunna ge ett besked nu. Och det är viktigt – vi vill ha det beskedet. Det är en fråga av stor betydelse för många människor med ett livslångt handikapp. Jag tror inte att det är någon stor ekonomisk fråga för samhället. Men för människor med handikapp och livslångt behov av medicin är detta faktiskt något av en symbolfråga. Fria läkemedel botar inte sjukdomen, men är ett mycket påtagligt bevis för samhällets solidaritet med den drabbade.

Jag vill fråga socialministern: Har vi inte råd att visa den solidariteten längre?

Anf. 35 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Vare sig det, Margó Ingvardsson, kommer ett statligt betänkande med olika förslag som överlämnas till mig, eller riksförsäkringsverket, socialstyrelsen eller någon annan myndighet överlämnar en rapport, springer jag inte ut och säger att jag tycker att det skall vara så eller så. Det går ut på remiss. I det här sammanhanget har rapporten varit på remiss tillsammans med det mycket omfattande betänkande som läkemedelsutred-

ningen har lämnat, det som heter Läkemedel och hälsa. Vi har alltså haft förslaget ut på remiss, och vi har allt material i departementet för beredning. Innan vi har berett denna mycket komplicerade fråga, om man ser till helheten, med även de förslag som läkemedelsutredningen kom med, så är jag naturligtvis inte beredd att här säga att regeringen kommer att föreslå det ena eller det andra. Det är ganska rimligt att vi får göra en sammanvägning av de förslag som kommit in, av diskussionen och av de yttranden som har kommit från remissinstanserna.

Som ett direkt svar på frågan från Margó Ingvardsson om vad det kostar kan jag upplysningsvis säga att försäkringens kostnader för de kostnadsfria läkemedlen förra året uppgick till över 1 miljard kronor.

Anf. 36 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag har aldrig ställt kravet att socialministern skall gå ut och ge besked om vad regeringen tycker i olika frågor så fort en statlig myndighet här kommit med ett betänkande, utan nu är fallet det att jag såsom riksdagsledamot har använt min rätt att ställa en fråga till ministern. Jag konstaterar att jag inte får något svar på min fråga. Jag konstaterar också att socialministern inte ens vill tala om varför regeringen inte ger något besked.

Det verkar som om socialministern önskar föra fram argumentet att det här rör sig om en stor kostnad för samhället. I bakgrunden skulle då finnas besparingstankar, som eventuellt skulle kunna göra att man överväger riks-försäkringsverkets förslag. Om det är så att statens kostnader för dessa fria läkemedel uppgår till 1 miljard kronor årligen, måste det ju utgöra en oerhört stor merkostnad för människor med livslångt behov av medicin om de själva skall betala sina läkemedel. Visserligen har vi detta högkostnads-skydd, men det träder ju inte in förrän man har betalat drygt 900 kr. själv på ett år, och 900 kr. är en stor kostnad för medicin ifall man är sjuk och dessutom har andra behov.

Om regeringen i dag inte kan ge ett besked huruvida de kostnadsfria läkemedlen skall få vara kvar eller inte, så ge åtminstone ett besked om när vi kan få reda på om de kostnadsfria läkemedlen skall vara kvar eller inte! Det tycker jag är det minsta man kan begära i det här läget.

Anf. 37 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Jag har redan talat om för Margó Ingvardsson varför jag inte kan ge besked i dag. Det beror helt enkelt på att vi just nu bereder ärendet. Jag har också framhållit att denna rapport är en liten del av det som behandlas samtidigt med det stora betänkande som läkemedelsutredningen har avgivit.

Jag kan i dag inte lämna exakt besked om vid vilken tidpunkt beredningen är klar. Detta är vad jag har att säga i dag. Men så snart vi har klarat av arbetet inom departementet skall vi naturligtvis ge besked.

Anf. 38 MARGÓ INGVARDSSON (vpk):

Herr talman! Får man då fråga om socialministern tror att ni har klarat av detta arbete före valet eller om vi får beskedet först efter valet?

Nu är det möjligt att frågan kommer att lösas i alla fall. När jag väckte

interpellationen visste jag inte att frågan skulle komma upp i form av ett yrkande i det utskott jag tillhör. Detta yrkande är nu under behandling. Det är ju svårt att uttala sig om hur det kommer att gå – huruvida det kommer att bli ett riksdagsuttalande för att behålla de fria läkemedlen eller inte – men jag tycker att det vore beklagligt om socialdemokraterna skulle ställa sig utanför ett sådant uttalande.

Socialministern borde kanske ha tagit den här chansen att ge oss ett besked i frågan i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1987/88:152 till lagutskottet

Skrivelse

1987/88:153 till utrikesutskottet

14 § Föredrogs och hänvisades

Förslagen

1987/88:13 och 14 till konstitutionsutskottet

15 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1987/88:Jo6–Jo13 till jordbruksutskottet

16 § Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkanden 1987/88:34 och 35

Finansutskottets betänkanden 1987/88:12, 13 och 15

Skatteutskottets betänkanden 1987/88:27, 28 och 31

Justitieutskottets betänkanden 1987/88:12 och 28

Lagutskottets betänkanden 1987/88:19, 21 och 22

Socialförsäkringsutskottets betänkande 1987/88:19

Socialutskottets betänkande 1987/88:10

Trafikutskottets betänkande 1987/88:15

Näringsutskottets betänkande 1987/88:26

17 § Anmäldes och bordlades

Propositionerna

1987/88:142 om lokalisering av kustbevakningens centrala och regionala ledning och om lagändringar med anledning av att kustbevakningen blir en egen myndighet

1987/88:144 om musiken i svenska kyrkan

1987/88:147 om tvångsvård av vuxna missbrukare, m. m.

Prot. 1987/88:93
5 april 1988

*Om rätten till fria
läkemedel*

- 1987/88:148 om fortsatt giltighet av lagen (1985:1073) om försöksverksamhet med en samordnad länsförvaltning
- 1987/88:149 om auktorisation av finansbolag
- 1987/88:151 om lagreglering av bostadsbidragen
- 1987/88:154 med förslag till lag om förbud mot utförsel av krigsmateriel, m. m.
- 1987/88:156 om ändringar i lagen (1983:1053) om skatt på omsättning av vissa värdepapper
- 1987/88:158 om ny organisation för statens invandrarverk
- 1987/88:160 om befruktning utanför kroppen
- 1987/88:161 om överföring av verksamheten vid statens giftinformationscentral till Apoteksbolaget AB
- 1987/88:162 om hyran vid andrahandsupplåtelse av bostadslägenheter m. m.
- 1987/88:163 om ändring i lagen (1957:262) om allmän energiskatt, m. m.
- 1987/88:166 om inrättande av högskola i Blekinge
- 1987/88:167 om en femte AP-fondstyrelse
- 1987/88:168 om ändring i lagen (1951:442) om förhandsbesked i taxeringsfrågor
- 1987/88:169 om avgifter för bankinspektionens verksamhet
- 1987/88:170 om ändrat huvudmannaskap för tandvården vid universitetet i Göteborg
- Skrivelse
- 1987/88:157 om flyktingpolitiken

18 § Anmäldes och bordlades

Konstitutionsutskottets betänkanden

- 1987/88:30 om svenska kyrkans organisation m. m. (prop. 1987/88:31 och 1987/88:67)
- 1987/88:32 om vissa grundlagsfrågor (prop. 1987/88:22 delvis)

Skatteutskottets betänkande

- 1987/88:26 om aktiebeskattningen

Utrikesutskottets betänkande

- 1987/88:19 om vissa anslag m. m. inom utrikesdepartementets område (prop. 1987/88:100 delvis)

Socialutskottets betänkanden

- 1987/88:12 om ekonomiskt stöd till barnfamiljer (prop. 1987/88:100 delvis)
- 1987/88:13 om bidrag till kommunal barnomsorg (prop. 1987/88:100 delvis)
- 1987/88:14 om vissa anslag till omsorg om barn och ungdom (prop. 1987/88:100 delvis)

Kulturutskottets betänkande

- 1987/88:11 om radio och television (prop. 1987/88:100 delvis)

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 28 mars

Meddelande om
interpellationer

1987/88:221 av *Gunnar Hökmark* (m) till försvarsministern om försvarsmaktens framtida utformning:

Inom försvarsmakten pågår i dag ett omfattande utredningsarbete avseende försvarsmaktens framtida utformning inom ramen för nuvarande anslagsnivåer. Utredningsarbetets resultat kommer att presenteras först efter valet. Redan nu står det emellertid klart att framför allt arméns krigs- och fredsorganisation kommer att få vidkännas utomordentligt omfattande förändringar om inte nya ekonomiska resurser tillföres.

Efter det att Sverige från början av 70-talet mer eller mindre har halverat flygvapnet och marinen kommer arméns brigader att under 90-talet reduceras från i dag 26 fungerande till 15. Även marinen kommer att få vidkännas omfattande nedskärningar av sina förbandsenheter.

Halveringen av arméns krigsorganisation är en anpassning till en långvarig kvalitativ nedrustning av förbanden. I vissa sammanhang framställs omorganisationen trots detta som en förstärkning av försvaret. Detta saknar fullkomligt saklig grund. Omorganisationen är enbart ett nödvändigt försök att anpassa försvarets organisation till sämre ekonomiska förutsättningar. De kvarvarande anfallsbrigaderna kommer genom reduktionen att kunna få en högre kvalitet än vad de annars hade fått, men den utveckling och modernisering av de svenska brigaderna som är nödvändig sker på motsvarande sätt i andra länder i vårt närområde utan att man för den skull drar ned på antalet förbandsenheter.

Det faktum att omorganisationen inte kommer att tillåta fler moderna stridsvagnar än i bästa fall en tredjedel av dagens andel ger också vid handen att moderniseringens omfattning inte skall överdrivas. Troligtvis kommer Sverige mot slutet av 90-talet inte att ha någon modernare stridsvagn än den renoverade och modifierade Centurionvagnen, som tillverkades på 50-talet. Diskussionen kring formerna för hur en omorganisation skall göras får därför inte dölja det faktum att den planerade nedrustningen av arméns krigsorganisation är den största nedrustning som genomförts i Sverige sedan 1925.

Nedrustningen kommer att få klara konsekvenser för vårt försvars förmåga att uppfylla nuvarande operativa krav. Den kommer att tvinga fram en differentiering av den allmänna värnplikten.

Den kommer att i vår omvärld ge upphov till tveksamhet om vi tar de säkerhetspolitiska hoten i form av ubåtskränkningar, den fortgående upp rustningen i vår närhet och det ökade strategiska intresset för norra Europa på allvar. En nedrustning av det slag som man nu kan skönja inom ramen för överbefälhavarens utredningsarbete kommer att sätta vår nuvarande säkerhetspolitik i fråga.

Denna nedrustning kommer också att få omfattande och konkreta konsekvenser i det svenska samhället. Nedrustningen av arméns krigsorga-

nisation kommer att leda till krav på omfattande förbandsnedläggningar runt om i Sverige. Åtminstone tio fredsförband kommer att läggas ned.

Givetvis kan ingen i dag med någon säkerhet säga vilka orter som kommer att bli föremål för förbandsnedläggningar.

Det är rimligt att anta att garnisonstäder som Sollefteå, Östersund och Linköping kommer att drabbas av kraftiga minskningar av de fredsförband som där finns.

I Småland kommer rimligtvis antingen Växjö eller Eksjö att förlora ett regemente. På västkusten kommer antingen Uddevalla eller Halmstad att förlora sina fredsförband. I Mellansverige blir det Örebro eller Karlstad som förlorar ett regemente. Gävle eller Falun kommer också att drabbas. I Skåne riskerar antingen Hässleholm eller Kristianstad att förlora något av sina regementen. Göteborg kommer av allt att döma att förlora Lv 6.

Detta kommer givetvis att få avsevärda effekter för försvarets folkliga förankring och för möjligheten att på ett enkelt sätt upprätthålla den allmänna värnplikten. Förutsättningarna för de frivilliga försvarsorganisationerna kommer att försämrats kraftigt.

Givetvis skall det i varje läge vara krigsorganisationens utformning som styr vår fredsorganisation. Detta hindrar emellertid inte att man ställer krav på fredsorganisationen vad gäller dess förmåga att ge goda utbildningsmöjligheter och goda förutsättningar för det svenska försvaret att vara en integrerad del i det svenska samhället.

Nedläggningar av enskilda fredsförband måste accepteras om det sker i syfte att till det bättre organisera försvaret. När det som i detta fall sker på grund av en kraftig reduktion av krigsorganisationen, är det emellertid svårare att acceptera konsekvenserna för det framtida samhället.

Konsekvenserna för arméns fredsorganisation kommer att bli allvarliga. Än allvarigare blir konsekvenserna för krigsorganisationen, som kommer att bli svår att förena med nuvarande säkerhetspolitiska målsättningar. Sverige kommer inte att kunna försvaras i alla delar av landet. Nuvarande operativa målsättningar kommer inte längre att vara giltiga.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag därför fråga följande:

Är försvarsministern beredd att ge överbefälhavaren tilläggsdirektiv att utreda en framtida utformning av försvarsmakten som uppfyller nuvarande operativa målsättningar utan att begränsas av de anslagsramar som i dag gäller?

1987/88:222 av *Gunnar Hökmark* (m) till utrikesministern om situationen för de mänskliga fri- och rättigheterna i Nicaragua:

I Nicaragua bedrivs ett omfattande och viktigt arbete för att bevaka de mänskliga fri- och rättigheterna av den fristående och permanenta kommissionen för mänskliga fri- och rättigheter (Comisión Permanente De Derechos Humanos, CPDH). Denna kommission startade sin verksamhet redan under Somozatiden.

På grund av sandinisternas bristande respekt för demokratin och de mänskliga fri- och rättigheterna har kommissionen tvingats fortsätta sitt arbete även efter revolutionen. I takt med att sandinisterna alltmer

koncentrerat makten till det egna partiet har kommissionen fått en allt viktigare funktion som försvarare av mänskliga fri- och rättigheter.

CPDH har rapporterat om sandinisternas övergrepp mot enskilda personer, och man har dokumenterat försvinnanden såväl som tortyr i de s. k. stats säkerhetsfängelserna. I dessa fängelser finns politiska fångar som inte är dömda utan utsatta för förhör och undersökning. Internationella Röda korset vägras tillträde till dessa fängelser. Nicaragua är därmed det enda landet i Centralamerika som på detta vis begränsar Internationella Röda korsets möjligheter att besöka fängelser. CPDH har även efter Esquipulas II tvingats rapportera om övergrepp mot de mänskliga fri- och rättigheterna. Kommissionen motarbetas också konsekvent av sandinistregimen. Rapporterna måste tryckas i Costa Rica. CPDH:s samordnare, Lino Hernández Trigueros, har suttit fängslad på grund av sin verksamhet.

I en intervju i den västtyska kristna tidningen Rheinischer Merkur berättar han om antalet politiska fångar, om tortyren och tortyrmetoderna: "Regeringen har hittills totalt försatt 985 fångar på fri fot, men inte givit dem amnesti. Det är frågan om villkorlig frigivning. I fängelse befinner sig ytterligare 6 300 politiska fångar och därtill 2 200 f. d. yrkessoldater ur nationalgardet."

"Vi räknar till de politiska fångarna givetvis ingen, som på grund av vanlig kriminalitet dömts enligt vanligt rättegångsförfarande. En del av de politiska fångarna befinner sig utan varje rättslig procedur i fängelse, andra blev genom en s. k. 'tribunal popular Antisomozista' utan regelrätt rättegång dömda till långvariga straff. Flertalet är småbönder och lantarbetare som motsatt sig tvångskollektiviseringen, eller som misstänks ha samarbetat med Contras. Det är också medlemmar av facket och av oppositionspartierna (kristdemokrater, socialdemokrater, liberaler), som försökt hålla stånd mot den sandinistiska partiorganisationens tryck, eller som vägrat tjänstgöra i sandinistarmén, som förekommer här."

"Under förhørsfasen i säkerhetspolisens specialfängelse, något som oftast varar i flera månader, förekommer det så gott som alltid tortyr. Det handlar inte om spontana förlöppingar av upprörda säkerhetsanställda, utan om vetenskapligt fulländade tortyrmetoder. Detta drabbar särskilt lantbefolkningen – campesinos, indianer. I fråga om ledande medlemmar av de olika oppositionspartierna och fackföreningarna, som har goda kontakter, också utlandskontakter, nöjer man sig mestadels med s. k. spårlös tortyr, medan vanliga människor utsätts för hela skalan."

I intervjun konstaterar Lino Hernández Trigueros att många journalister trots kommissionens verksamhet hämtar sin information från regeringens propagandakontor. Det förtjänar att sägas att även statsrådet Lena Hjelm-Wallén inför en fråga om tortyren i Nicaragua har hänvisat till de sandinistiska myndigheternas uppgifter om att ingen tortyr förekommer.

Kommissionens verksamhet innebär givetvis utomordentligt stora risker för de aktiva. I samma intervju som ovan citeras får Lino Hernández Trigueros frågan om den kan publiceras utan att han utsätts för risker. Han svarar på följande sätt:

"Ni får gärna publicera den utan sådana betänkligheter. Tidigare blev vi visserligen trakasserade: turbas ödelade vårt kontor, olika medarbetare

häktades under kortare tid, liksom jag själv. Men regeringen har hittills inte vågat gå längre. Vårt internationella rykte – vi inledde faktiskt vårt arbete för mänskliga rättigheter redan under Somoza-diktaturen – erbjuder ett visst skydd. Riskerna är jag beredd att ta.”

Mot bakgrund av ovanstående vill jag ställa följande frågor till Sten Andersson:

1. Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att bättre informera sig om situationen för de mänskliga fri- och rättigheterna i Nicaragua?
2. Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att medverka till att Internationella Röda korset får rätt att besöka samtliga s. k. statssäkerhetsfängelser?
3. Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att ge den fristående och permanenta kommissionen för de mänskliga rättigheterna internationell uppmärksamhet för sitt arbete?
4. Är regeringen beredd att ge CPDH politiskt och ekonomiskt stöd för sin verksamhet?

den 29 mars

1987/88:223 av *Hadar Cars* (fp) till miljö- och energiministern om åtgärder mot översvämningsolyckor:

Vattenkraften betraktas allmänt som en av de säkraste kraftkällorna. Ändå har den förorsakat stora katastrofer som bara under några decennier krävt tusentals dödsoffer och ett närmast oräkneligt antal lemlästade och hemlösa. Under de senaste åren har t. ex. dammolyckor inträffat i Sovjet i april 1983, i Italien i juli 1985, i Sri Lanka i april 1986, i Peru i mars förra året och nu i år i Tyskland och Österrike.

Inte heller Sverige har varit skonat från olyckor av detta slag. I den s. k. dammsäkerhetsutredningen från förra året erinras om dammolyckorna i bl. a. Semningssjö, Sysslebäck, Noppikoski och Hansjö. De senare inträffade så sent som 1985. Utredningen redovisar också flera svenska olyckstillbud.

Dammsäkerhetsutredningen har remissbehandlats, och enligt uppgift förbereds nu i regeringskansliet en lagrådsremiss med sikte på proposition till riksdagen i höst. Jag har inga invändningar mot det förfarandet.

Samtidigt är vi alla medvetna om att snömängderna på många håll i Sverige är ovanligt stora i år och att vårfloden därför kan väntas bli besvärlig.

Jag vill därför fråga statsrådet Birgitta Dahl om hon är tillfreds med de förberedelser som vidtagits i syfte att förhindra översvämningsolyckor av olika slag i samband med snölossningen. Om så inte skulle vara fallet vill jag be statsrådet att redovisa vilka åtgärder hon nu ämnar vidta så att olyckor av detta slag förhindras i vår.

1987/88:224 av *Bo Hammar* (vpk) till försvarsministern om militära avspärrningar i Stockholms skärgård:

*Meddelande om
interpellationer*

Skall världens vackraste skärgård med tiotusentals öar tillåtas bli tummelplats för militära övningar och installationer av tvivelaktigt slag? Kräver verkligen vårt lands säkerhet att allt större områden av Stockholms skärgård stängs för allmänheten, och är verkligen alla förbud nödvändiga? Det är frågor som ställs av många skärgårdsentusiaster nu när ytterligare områden på militärt initiativ drabbats av förbud och restriktioner.

Inom Stockholms skärgård råder i dag förbud mot ankring, fiske och icke militär dykning på en rad platser. Huvudsyftet med dessa förbud är att skydda olika försvarsanläggningar, mineringar etc. Dessa inskränkningar inkräktar naturligtvis ofta på allmänhetens intressen. Den bofasta skärgårdsbefolkningens rörelsemöjligheter och utkomstmöjligheter begränsas bl. a. genom fiskeförbud på dessa platser. För många stockholmare utgör skärgården det värdefullaste rekreationsområdet genom sina många möjligheter till bad, fritidsfiske och båtliv. Dessa möjligheter minskar naturligtvis genom dessa förbud, och de bör därför förekomma endast i begränsad omfattning.

På sistone har ytterligare begränsningar och förbud införts i Stockholms skärgård. I några fall drabbar dessa förbud ett par av Stockholms skärgårds mest frekventerade områden för fritidsfiske och båtsport. Länsstyrelsen i Stockholms län har den 4 februari fastställt dessa områdesutvidgningar på en begäran av militärbefälhavaren i östra militärområdet (MBÖ). Dessa åtgärder har beordrats av regeringen.

Flera invändningar har gjorts mot militärens yrkanden; från sjöfartsverket, berörda kommuner, fiskenämnden, Sportfiskarna och Södra skärgårdens intresseförening. Dess värre har inte några hänsyn tagits till deras synpunkter.

Tre av de sex områden som belagts med förbud och begränsningar måste betraktas som onödiga intrång i rörelsefriheten för friluftslivet och för sjöfarten. Två områden är bland de populäraste områdena i Stockholms skärgård för det rörliga friluftslivet. Det ena är ett område vid Vettskär, beläget i omedelbar anslutning till ett område vid Gålö, där Stockholms stad har flera semesterstugor utplacerade och som följaktligen är livligt frekventerat av semesterstugor stockholmare. I detta område, mellan Tuklo och Gålö och Näsudden, finns dessutom ett av Stockholms skärgårds mest populära områden för fritidsfiske. Där skall således i fortsättningen råda förbud mot fiske och ankring! Det andra området, som beläggs med förbud, är den av båtfolket mycket anlitade Tymarviken och Ålöfladen mellan Ålö, Stora Björn och Rånö. I dessa fall har inga hänsyn tagits till de synpunkter som framförts av sjöfartsverket och tidigare nämnda organisationer.

Sjöfartsverket har dessutom begärt att ett område vid Oxdjupet vid Vaxholm undantas från ankringsförbud. Verket anser att dessa områden behövs för ankring då fartyg i mörker och tjocka tvingas invänta dagsljus och bättre väder med hänsyn till säkerheten för fartygen, omgivande sjötrafik och miljön. Även detta krav har nonchalerats.

Självfallet måste man acceptera att vissa försvarsanläggningar finns utplacerade i Stockholms skärgård, men det kan inte vara rimligt att ytterligare försvarsanläggningar placeras ut i områden som dels är områden som sedan länge varit omtyckta platser för sportfiske, bad, båtsport etc., dels områden som behövs ur sjösäkerhetssynpunkt för sjöfarten. Det är en onödig inskränkning i allemånsrätten och kan dessutom vara farlig för sjöfartens och gemene mans säkerhet.

Mot denna bakgrund vill jag ställa följande frågor till försvarsminister Roine Carlsson:

1. Är försvarsministern beredd att vidta åtgärder för att begränsa de militära anspråken på Stockholms skärgård?
2. Vilka konsekvenser för sjösäkerheten får de av militären genomdrivna förbuden i skärgården, i första hand ankringsförbudet vid Oxdjupet?

den 5 april

1987/88:225 av *Britta Bjelle* (fp) till justitieministern om rättsskyddet för barn i äktenskap mellan svenskar och invandrare:

Brottsoffrens situation har på olika sätt lyfts fram i debatten. Det finns emellertid en grupp som ännu inte berörts i dessa sammanhang, och det gäller det ökande antalet fall av olövligt bortförande av barn i internationella förhållanden, alltså de s. k. barnkidnappningarna, som iscensätts av utländska män som är eller varit gifta med svenska kvinnor.

I flera av de fall som uppmärksammats i massmedia har den utländske mannen ansökt om och erhållit svenskt medborgarskap. Därefter har han obehörigen tagit barnen till sitt f. d. hemland och där lämnat dem till släktingar. Sedan har han återvänt till Sverige. Dessa barn kommer alltså att växa upp utan såväl mor som far.

För att understryka att samhället ser mycket allvarligt på den här typen av brott borde kanske påföljden skärpas för den som obehörigen skiljer barn från sin vårdnadshavare.

I mars 1987 väckte jag en interpellation i detta ämne, där jag påvisade att domstolen tolkat lagstiftningen om egenmäktighet med barn annorlunda än professorer vid juridiska fakulteter i Sverige. Frågan gällde huruvida åtal kunde väckas på nytt för egenmäktighet med barn mot dem som fortsätter att trotsa svensk lag och svenska domstolars utslag i vårdnadsprocesser.

På denna punkt har rättsläget klarnat något, men lagstiftningen tycks ändå medföra vissa problem.

Nyligen har ett mål avgjorts i tingsrätten där en tunisisk man för andra gången stod åtalad för att ha olövligen fört sina barn till Tunisien. Målet ogillades på den grunden att det inte ansågs bevisat att den tunisiske mannen aktivt motarbetat att barnen förts tillbaka efter den första domen. Å andra sidan kan barnen inte föras tillbaka till Sverige om inte mannen medverkar, eftersom mannen i Tunisien alltid har den juridiska vårdnaden. Mannen var häktad och frigavs i samband med frikännandet. Påföljande dag beslutade hovrätten häkta mannen på nytt, men då hade han redan lämnat landet.

Hovrätten kommer förmodligen inte att få möjlighet att pröva detta mål. För att brottsoffren i dessa mål, kvinnor och barn, skall få en säker situation borde övervägas om inte lagstiftningen kunde förenklas på något sätt så att osäkerhet inte behöver uppstå vid avgörande av dessa mål. Kanske vore det möjligt att ändra lagstiftningen så, att om den person som olovligen fört barn till annat land döms för detta och han sedan inte medverkar till att dessa kommer tillbaka, skulle han kunna dömas för ett annat brott, exempelvis för undanhållande av barn.

Den förälder som är målsägande i ett mål mot sin f. d. make, vilken är åtalad för att han tagit barnen till ett annat land, är utsatt för stor psykisk press. Föräldern, vars barn finns i utlandet, lever med en ständig oro över hur barnet har det och dessutom oro över hur situationen skall utvecklas, så att inte den f. d. maken hämnas på barnen på grund av rättegången. De föräldrar som hittills har råkat in i denna situation har varit svenska mödrar.

Mot bakgrund av den beskrivning jag lämnat vore det angeläget att också denna mycket utsatta grupp av kvinnor kunde – i likhet med dem som blir utsatta för våldtäkt – påräkna målsägandebiträde när de har att uppträda som målsägande i mål mot sin f. d. make.

Med anledning av ovanstående vill jag fråga justitieministern:

Har justitieministern för avsikt att låta se över lagstiftningen på det beskrivna området för att därigenom stärka rättsskyddet för barn i äktenskap mellan svenskar och invandrare?

Har justitieministern för avsikt att se över bestämmelserna när det gäller rättshjälp, så att också kvinnor som är målsägande i mål angående egenmäktighet med barn kan få stöd och hjälp av advokat?

20 § Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 28 mars

1987/88:426 av *Hadar Cars* (fp) till statsrådet Anita Gradin om publicering på svenska av centrala EG-dokument:

Romfördraget finns översatt till svenska i en SOU som utgavs redan 1963. Denna utgåva är numera svåråtkomlig och delvis inaktuell genom de ändringar i Romfördraget som skett genom åren, framför allt genom tillkomsten av europeiska enhetsakten 1986. Den sistnämnda finns över huvud taget ej på svenska trots att den står i centrum för EG-debatten genom sina regler om omröstning i rådet, miljövärd, utrikespolitiskt samarbete och inte minst förverkligandet av den inre marknaden. Motsvarande gäller andra centrala EG-dokument. Denna brist på tillgång till de grundläggande EG-dokumenterna på svenska är till uppenbar nackdel för information, utbildning och debatt om EG i vårt land. Det har dessutom sin betydelse att man grundlägger en svensk terminologi på området.

I anledning av ovanstående vill jag fråga utrikeshandelsministern om regeringen avser att publicera Romfördraget, europeiska enhetsakten och liknande centrala EG-dokument på svenska till ledning för information, utbildning och debatt i EG-frågor i Sverige.

1987/88:427 av *Ingrid Ronne-Björkqvist* (fp) till statsrådet Bengt K Å Johansson om Vin- & Spritcentralens försäljning utomlands:

Absolut Vodka har blivit en stor exportvara. Export sker till ett fyrtiotal länder, t. ex. Thailand, Taiwan, Filippinerna, Indonesien och Panama.

Redan 1986 exporterade Vin- & Spritcentralen mer sprit än man importerade. I pressmeddelande den 4 februari 1988 anges att 1987 års siffror tyder på en mycket kraftig ökning av exporten och att exportvärdet nu överstiger importvärdet med mer än 50 %.

Det måste betecknas som djupt oetiskt att ett helstatligt svenskt företag, som har till uppgift att dämpa marknadsföring och konsumtion i Sverige, satsar på ökad försäljning i bl. a. u-länder. Marknadsföringen sker dessutom med reklammetoder som är förbjudna i Sverige.

Med anledning av det ovan anförda vill jag fråga:

Är statsrådet villig att medverka till att Vin- & Spritcentralen följer de av riksdagen fastställda riktlinjerna för alkoholpolitik även vid försäljning utomlands?

1987/88:428 av *Britta Bjelle* (fp) till utrikesministern om förhandlingar om återförande av barn som olovligen bortförts till Tunisien:

Ett problem som har tilldragit sig allt större uppmärksamhet under senare år är de s. k. barnkidnappningarna iscensatta av utländska män som är eller har varit gifta med svenska kvinnor. Kvinnor vars barn kidnappats till Tunisien har bett UD om hjälp men inte fått denna. De har då tagit saken i egna händer. Tuniens president har, på begäran av de svenska kvinnorna, tagit emot dem och i ett 40 minuter långt samtal med dem och deras advokat visat intresse för att försöka lösa barnkidnappningarna. Eftersom en svensk advokat inte kan föra konkreta förhandlingar med en statschef, vill jag fråga utrikesministern:

Vad har utrikesministern eller UD gjort för att följa upp den öppning som kvinnorna själva skapat för att få till stånd förhandlingar med Tunisien angående olovligt bortförda barn?

den 29 mars

1987/88:429 av *Daniel Tarschys* (fp) till statsrådet Bengt Lindqvist om vården av barn till dagbarnvårdare:

År 1985 beslöt riksdagen att alla barn vars vårdnadshavare förvärvsarbetar eller studerar skall ha rätt till plats i daghem eller familjedaghem.

Biträdande socialministern har under senare tid uttalat sig negativt om den s. k. Linköpingsmodellen, enligt vilken barn till dagbarnvårdare kan skrivas in i den kommunala barnomsorgen.

Med anledning härav ber jag att få fråga statsrådet Bengt Lindqvist:
Är det regeringens uppfattning att dagbarnvårdare inte förvärsarbetar?

Prot. 1987/88:93
5 april 1988

Meddelande om frågor

den 30 mars

1987/88:430 av *Margitta Edgren* (fp) till socialministern om rätten att använda personal utan legitimation som vikarier på sjukskötersketjänster:

Socialstyrelsen har övergripande ansvar som tillsynsmyndighet för sjukvården i landet. I detta ligger att ansvara för att kvaliteten bibehålls även över sommaren. I kvalitetsbegreppet ingår att personalen skall ha föreskriven utbildning, vilket i vissa fall manifesteras i att det krävs legitimation. Legitimationen är ett bevis för att en utbildning håller en viss standard och att den som genomgått utbildningen har fått en utbildning som är tillräcklig för det ansvar som följer av arbetet. Exempel på yrken där legitimation krävs är läkare, sjukgymnaster, sjuksköterskor. Socialstyrelsen har kunnat ge huvudmännen-sjukhusen rätt att som vikarier använda personal som inte har legitimation s. k. dispenser. Detta har varit en garanti för att huvudmännen i största möjliga utsträckning prövat alla andra vägar för att få personal med tillräcklig utbildning. Socialstyrelsen har också via dispenssystemet haft kontroll över läget i landet, en kunskap som kunnat användas som styrmedel i tillsynsarbetet. Nu har socialstyrelsen (mars 1988) frånhänt sig dispensförfarandet och ger sjukvårdshuvudmännen generell rätt att använda personal utan legitimation under två år som vikarier på sjukskötersketjänster inom psykiatri och långtidssjukvård.

Avser socialministern att vidta några åtgärder med anledning av att socialstyrelsen på detta sätt frånhänt sig ett viktigt styr- och kontrollmedel?

den 31 mars

1987/88:431 av *Inga Lantz* (vpk) till justitieministern om kvinnoaspekter i vissa brottmål:

I samband med den s. k. styckmordsrättegången har det nu uppstått en debatt om motivet bakom mordet. Kontakter med prostituerade, frågan om våldspornografi och kvinnoosyn har inte alls tagits upp i samband med rättegången.

Med hänsyn till att frågan om kvinnoaspekter, bl. a. synen på prostituerade, synes böra tas med i fall som t. ex. styckmordsrättegången, vill jag fråga justitieministern om det som framkommit föranleder några åtgärder från regeringens sida.

Meddelande om frågor

1987/88:432 av *Ingrid Ronne-Björkqvist* (fp) till finansministern om användning av investeringsfondsmedel för att förbättra arbetsmiljön:

I Östbo-Västbo-regionen i Småland finns ca 1 000 småföretag. Bristen på arbetskraft är mycket stor. Många som flyttar från bygden har angett påfrestande arbetsförhållanden som orsak. Det finns t. ex. en anhopning i bygden av den typ av tillverkningsindustri som är känd för ensidighet och monotoni med förslitningsskador som följd. Många av arbetsmomenten skulle med fördel kunna utföras maskinellt med minskad risk för belastnings-sjukdomar. Maskininvesteringar skulle också i många fall innebära en rationalisering med minskat behov av arbetskraft. Det är därför angeläget att investeringsfonderna släpps fria för investering i framför allt maskiner, när syftet är att skapa en god arbetsmiljö.

Jag vill med anledning av ovanstående fråga:

Är finansministern beredd att medverka till att investeringsfonderna släpps fria för investeringar avsedda att förbättra arbetsmiljön?

1987/88:433 av *Karl-Erik Persson* (vpk) till justitieministern om skärpt sekretess rörande vapenlicens:

Kammarrätten i Stockholm har beslutat att låta en försäljare få tillgång till namn och adress på alla som under 1986 och 1987 ansökt om vapenlicens.

Det är ett beslut som upprör och oroar många vapeninnehavare, inte minst jägare.

Mot bakgrund av ovanstående frågar jag:

Vilka åtgärder är justitieministern beredd att vidta för att skärpa sekretessen angående vapenregistret?

1987/88:434 av *Bo Lundgren* (m) till statsrådet Ulf Lönnqvist om föreningslivets ekonomi:

Enligt uttalanden av statsrådet Lönnqvist hotas idrottsföreningarnas och andra förenings ekonomier när den kommunala ekonomin försvagas. Den nu pågående avtalsrörelsen har utvecklats på ett sådant sätt att kommunsektorns lönekostnader, främst som en följd av regeringens högskattepolitik, kan väntas öka betydligt mer än vad som antagits i årets nationalbudget.

Jag vill mot denna bakgrund fråga vilka åtgärder statsrådet avser vidta för att undvika att föreningslivets ekonomi försämras till följd av den förväntade lönekostnadsutvecklingen i kommunsektorn.

1987/88:435 av *Filip Fridolfsson* (m) till statsrådet Ulf Lönnqvist om lagen om fritidsbåtsregister:

Den nya lagen om fritidsbåtsregister innebär att ca 425 000 båtar nu skall registreras. Massmedia uppgav den 30 mars att ca 300 000 av dessa båtar då ännu inte anmälts till registrering.

Uppenbarligen anser inte båtägarna registret vara särskilt meningsfullt. Om regeringen anser lagen vara viktig och riktig skall denna naturligtvis tillämpas och de försumliga båtägarna uppspåras och bötfällas.

Det är dock tänkbart att även regeringen numera betraktar lagen som förfelad, och i så fall bör lagen avskaffas.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet:

Är statsrådet beredd att riva upp beslutet om båtregisterlag, eller bör lagen tillämpas och de hundratusentals berörda båtägarna uppspåras och bötfällas?

1987/88:436 av *Margareta Palmqvist* (s) till statsrådet Georg Andersson om biträde åt asylsökande med syn- eller hörselhandikapp:

Asylsökande behöver som regel hjälp av tolk för att kunna framföra sina skäl på ett tillräckligt tydligt sätt till de myndigheter som skall ta ställning till om asyl beviljas eller om den sökande skall utvisas.

För de fullt seende och hörande är det förenat med stora svårigheter och med osäkerhet när man tvingas kommunicera via tolk. För handikappade med ingen eller nedsatt syn eller hörsel är svårigheterna och osäkerheten än större.

Vilka möjligheter har polis, invandrarverk och departement att bistå asylsökande som har syn- eller hörselhandikapp?

21 § Kammaren åtskildes kl. 16.51.

In fidem

BERTIL BJÖRNSSON

/Olof Marcusson